IVO GUGIĆ

HVALITE GOSPODINA

Ivo Gugić

HVALITE GOSPODINA

IVO GUGIĆ / PROPOVIJEDI IV

ODOBRENJE BISKUPSKOG ORDINARIJATA
Biskupski Ordinarijat u Dubrovniku
Br. 148/62.

Biskup
Pavao Butorac

IVO GUGIĆ

HVALITE GOSPODINA

DVADESET DVA PRIGODNA GOVORA

DUBROVNIK

1962.

USPOMENI MOGA OCA

KOJI BRZO PREKINU GRANICE PROLAZNOSTI

I NAĐE SE U KRILU VJEČNOGA

SADRŽAJ

PREDGOVOR

Knjižica »Zlatno klasje« — dvanaest govora za prvu sv. Pričest, bila je veoma brzo raspačana. Tim povodom mnoga braća svećenici izrazili su želju, da bih izdao svoje prigodne govore. Odazivljući se njihovu pozivu, objelodanjujem ovu zbirku prigodnih govora u uvjerenju, da će svećenicima — naročito dušobrižnicima biti od koristi.

Nijedan od ovih govora nije sastavljen zato da bude napisan. Sve sam te govore održao u raznim zgodama i na raznim mjestima, od kojih najviše u svojoj župi. Nadodano je samo par sastava što sam ih na zamolbu za druge napisao.

Dao Bog da ovi govori — makar i uz stanovitu izmjenu — budu primljeni onakovom ljubavlju s kojom su bili pripremljeni i prvi put izgovoreni!

KRIST KRALJ DUŠA I VJEKOVA
BLAGOSLOVIO MALENO DJELO!

Gruž-Lapad, na blagdan sv. Ivana Krstitelja 1961.

Ivo GUGIĆ

ZA MLADU MISU

TI SI SVEĆENIK

Bolovi su i patnje dio prirode. Prirodu ne možete zamisliti bez bolova i patnje. Bolovi su i patnje pratioci pojedinih ljudskih bića od kolijevke do groba. Nema čovjeka, a da ga nije u životu zadesila makar koja patnja; nema ni naroda, a da nije doživio makar koju svoju Kalvariju. To je bit i postulat prirode.

Među onima, koja je na svijetu najviše od svih patila, jest uprav Ona, koje blagdan danas slavimo, naša draga Gospa od sedam žalosti. Njezino tijelo nije bilo probodeno krvničkim mačem, ali je ipak postala prava mučenica, istina, ne po krvničkom maču — kako lijepo primjećuje sv. Bernard —nego po svojim gorkim duševnim bolima. Naša je draga Gospa sve strašne boli i strašne patnje strpljivo i odvažno podnosila i do kraja podnijela. A Otac nebeski, koji je obećao krunu svima koji vjerno nose križ svoj, ustrpljivo podnose i do kraja izdrže, okrunio je i dušu Marijinu, koja je tolike boli podnijela, ljepšom i veličanstvenijom krunom negoli ijednog smrtnika. Proslavilo Ju je cijelo Presveto Trojstvo, čitav dvor nebeski, i mi Joj danas kličemo i zazivljemo kao kraljicu anđela, patrijara, proroka, mučenika, ispovijedalaca, djevica i svih svetih. Svećenici se također

stavljaju pod Njezinu moćnu obranu i zazivlju Je kao svoju pravu Majku i Kraljicu.

Dragi brate mladomisniče! Život je borba, žestoka borba, koja tek smrću svršava. Ne možemo joj izbjeći. Zato svi oni koji žele mirno i sigurno proboraviti dane svoga života, treba da poput žalosne Gospe i Sina Njezina strpljivo i rado nose križ svoj. Zato i govori sv. Ivan od Križa, da je »put trpljenja sigurniji i korisniji nego put užitka i rada«. Ti si, dragi brate mladomisniče, pošao tim putem. Tvoj dosadašnji život bio je život patnja i boli. Morao si se boriti sa životom, da s uspjehom mogneš završiti svoje školovanje, da postigneš cilj koji si po Božjem nadahnuću već davno postavio, i evo, Vječni Prvosvećenik pod okriljem svoje ljubljene Majke, naše drage Gospe, ispunio je želje Tvoje mladosti, nagradio je tvoje patnje, učinio te je svećenikom Bogu i Ocu svojemu, da prebivaš u dvorima Gospodnjim sve dane života svojega.

Shvaćam, mili brate, danas veselje tvoga srca, razumijem jednako radost tvojih roditelja, brata, znanca i prijatelja, koji te veselo jutros promatraju i prate. Razumijem i veselje nebeskih anđela, koji su se danas u neobičnom broju okupili oko tebe i ovog svetog žrtvenika, na kojem ćeš prikazati Bogu Ocu svoju prvu nekrvnu žrtvu Sina Njegova. Sve to shvaćam i razumijem, jer i Bog, iako je svemoguć, nije te mogao obdariti većim darom od ovog, kojim te je jutros obdario. Da si postao vladarem svijeta, najmogućnijim, najbogatijim čovjekom, sve bi to bilo ništa prema dostojanstvu, koje si po svetom Redu primio.

Kad je Aleksandar Veliki poveo svoju vojsku u Jerusalim da osvoji i oplijeni grad, izađe mu u susret

prvosvećenik Jado, odjeven u najsvečanije odijelo, nakićen svim znakovima svoga velikosvećeničkog dostojanstva. Čim ga je Aleksandar opazio i razumio da je to svećenik, on, vladar toliko silan i moćan, siđe s kola, baci se preda nj i pristane na sve štogod je zahtijevao. Ljubimac Aleksandrov Parmenije upita ga za razlog takvog postupka, a Aleksandar mu odgovori: Nijesam ovim počastio Jada, nego Boga čiji je on svećenik.

Ako je toliku čast iskazao poganin kralj jednom hebrejskom svećeniku, kako dakle da kršćanski svijet ne iskaže čast svećeniku, kojemu po božanskoj misiji pripada ne samo velik ugled i dostojanstvo, nego koji raspolaže i vlašću tako velikom, da samog Boga s neba na zemlju, s prijestolja slave i svemogućstva na kameni žrtvenik svede?

Da, neizmjerna je tvoja čast, veći si od ostalih ljudi, moćniji si od anđela. Sam Bog te je učinio posrednikom između neba i zemlje, ovlastio s božanskim učincima ponavljati Njegove kretnje i Njegove riječi, bilo to u »lomljenju kruha«, opraštanju grijeha, polaganju ruku na bolesnike, čitanju Evanđelja i naučavanju naroda. Pri tom djelovanüu ti nijesi više onaj čovjek, koga susrećemo na ulici, ti si zaodjenut novom ličnošću, postaješ živi Krist među nama! Ti si postao živi sakramenat, jer te je ukrasio moćnim biljegom i stolom vlasti i slave zaogrnuo Gospodin. Da, ti si svećenik na vijeke po redu Melkizedekovu . . .

Predragi vjernici! Bez dvojbe ste više puta čuli, kako crkveni govornici nazivlju svećenika »Alter Christus — drugim Kristom«. Taj je časni naziv dat svećeniku s obzirom na njegovu uzvišenu službu, po kojoj žrtvuje nekrvnu, ali istu žrtvu, koju je Božanski Spasi-

telj na križu žrtvovao. Taj velebni naziv, ta časna usporedba svećenika s Isusom ne isključuje dakako slabost ljudsku, koja i pod svećeničkom haljinom ostaje, a ne umanjuje ni ogromnu udaljenost, koja dijeli nedostiživi model od manjkavo preslikane kopije. Usprkos tomu, svećenik ipak predstavlja na zemlji Božanskog Spasitelja, najveće i jedino Dobro. To dobro: Boga i Njegovu vjeru svećenik ne samo predstavlja, nego i propagira učeći istinu i moral.

Uvodeći mladog levitu u svećenički red, biskup mu daje u ruke Evanđelje, tj. blagu vijest ili nauku Gospodinovu. Tom mu prilikom daje i onu misiju u ime Crkve, koju je ustanovitelj Crkve Isus Krist u ime svoga Oca dao Apostolima kad je rekao: »Idite u sav svijet i propovijedajte evanđelje svim stvorenjima!« (Mk 16, 15).

U današnja teška vremena, zaodjenuta duhom materijalizma, krutog egoizma, nevjerstva, modernog poganstva ili u najmanju ruku vjerskog nehaja, vrijedi osobito, makar i uzgred, istaknuti vanrednu korist od djelovanja sv. Evanđelja.

Ne treba mi nego napomenuti da je Evanđelje riječ Božja. Koliko je naš Božanski Učitelj djelovao svojom riječju dokazuje vam Mandaljena, Zakej, dokazuju svi Apostoli, sve one mase naroda izraelskoga, koje ostavljahu dom, rad i grad, a iđahu za Njim u pustinju zaboravljajući glad i hranu, umor i san. Koliko riječ Božja može promijeniti ćud, volju, narav, mišljenje i sav pravac čovječjeg djelovanja, dokazuju nam Savao obraćeni u Pavla i mnogobrojni obraćenici rimske imperije, koji za Krista i Njegovo Evanđelje, što su prije prezirali, muke trpljahu i život žrtvovahu. Dokazuju obraćanja naroda i plemena u srednjem vijeku, koji sijahu rasap, tminu i smrt, a nakon što prilagodiše svoje življenje nauci Evanđelja, postaše pioniri uglađenosti i napretka. Dokazuju to i današnja vremena po svemu svijetu.

Ako je ovo bilo potrebno napomenuti s obzirom na velike potrebe pojedinaca, obitelji i naroda, onda ćeš mi, dragi brate mladomisniče, vjerovati, da je najljepše što ti kao brat i suradnik u apostolatu mogu staviti na srce sv. Evanđelje. Ucjepljujem ti s toga riječi sv. Pavla: »Opus fac evangelistae (Tim 4, 5), propovijedaj evanđelje! Ministerium imple! Propovijedaj ga oduševljeno! Uvjerljivo! Nepokolebivo! Propovijedaj prosto i razumljivo, ne ono što ne spada na propovjedaonicu nego sveto i nepatvoreno Evanđelje! Sobrius esto! Prioni učenju i nakon što si završio nauke, jer velika je odgovornost na svećenicima radi pripovijedanja. »Tko, uzvjeruje i pokrsti se, spasit će se; a tko ne uzvjeruje, osudit će se« (Mk 16, 16) veli nam Božanski Učitelj. O nama, od danas i o tebi zavisi hoće li se tkogod spasiti ili, ne daj Bože, osuditi! Prema tomu, kako mi svećenici, budemo shvaćali dužnost propovijedanja sv Evanđelja.

Važno je stoga, dragi brate, da budeš prava i dostojna kopija Božanskog Učitelja. Ne samo u crkvi, nego i u privatnom i javnom životu. Budi drugi Krist, ali ne samo tim što ćeš učiti narod nauku Božanskog Učitelja, nego i tim što ćeš poput vrhovnog svećenika Isusa i *moliti* kako je On molio, i *trpjeti* za spas naroda i *ljubiti* svoj narod i svoju domovinu, kako je Isus ljubio. Budi drugi Krist u životu i na smrti. U osjećanju s bolesnicima, u ljubavi prema grešnicima, u traženju zalutalih. U *čistoći* i *neporočnosti*, da te nitko ne uzmog-

ne prikoriti zbog grijeha. Budi drugi Krist *čineći dobro svakomu* bez vlastite koristi, žrtvujući sebe u korist bližnjega, osobito svoga naroda. Budi drugi Krist tim da služiš i budeš spreman služiti, a ne da budeš služen.

Narod hoće da svećenik bude *Božji čovjek,* od ljudi uzet, izabran i odijeljen, da ne mari za ljudske stvari, nego za nebeske; da bude duhovan ne materijalan, da ne hlepi za užicima i slavom, da kao svjetionik svijetli primjerom, poniznošću, dobrotom i mirnoćom temperamenta. Evo, ovakav budi, dragi mladomisniče, pa ćeš biti mio Bogu i narodu svome: cijenjen, voljen, slušan i uticajan!

Ali i vi, predragi vjernici, treba da znate udesiti svoje držanje prema svećeniku. Svećenik ima od Boga svoju misiju. »Idite u sav svijet i propovijedajte«, rekao im je Božanski Spasitelj. Oni moraju da naučavaju narod propovijedanjem Evanđelja, morala i istine. Nijesu dakle poslati da propovijedaju što se sviđa pojedincima, nego istinu i moral. To im je dužnost. Istina često pecka kad je netko na krivom putu. Ako stoga svećenik kori, ako od zla odvraća, ako kara pa i viče, znajte da mu je to očinska dužnost. Vi ste očevi, vi ste majke, znate da morate katkad djecu i pokarati i da vam nije milo, da se vaša djeca na vas ljute, što ih korite. Ne budite nepravedni, jer su i svećenici vaši duhovni oci.

Ne budite nepravedni ni tako da mislite kako su svi svećenici, čim su dobili sv. Red, prestali biti ljudi. Ne! I kad postanu svećenici i dok su živi, ostaju i oni ljudi; to znači: slabostima i manama pa i grijehu podložni. Ako — ne daj Bože — koji pogriješi, žalite ga i ne odbijajte se od Crkve, od vjere, od Boga, koji će svima suditi. Ne vjerujte svakome što na svećenika reče.

Ne gubite poštovanje prema svećeničkom staležu zbog grijeha pojedinaca, jer bez povjerenja i poštovanja nanosi se mnogo poteškoća uzvišenoj svećeničkoj misiji.

Mladomisniče! Ovo što sam rekao odnosi se na Pavlov citat da je svećenik od ljudi izbaran, ali Pavao kaže, da je svećenik ne samo od ljudi izabran, nego i *radi ljudi postavljen.* Iz ovog naslova slijede velike dužnosti svećenikove prema ljudima,. tj. prema svome narodu. Svećenik je i ovdje Alter Christus — drugi Krist. A Krist je bio brat i otac ljudima. Svima i svakome, a svome naroda napose i navlastito. Svećenik mora stoga da ljubi povjereno mu stado ne samo kao brat i otac, nego i materinskom ljubavlju. Ljubi stoga, dragi brate mladomisniče, ljubi duše, tradicije svoga naroda, ljubi njegovu časnu povijest, ljubi sve što je naše, što ima da služi Bogu i narodu. Poput velikog Apostola Pavla plači s onima, koji budu plakali, raduj se s onima, koji se budu radovali. Narod poštuj, svjetuj i uzgajaj! To je tvoja dužnost, to je tvoje poslanje!

Ne bih htio, dragi brate, da ti ni iz daleka danas pomutim tvoje opravdano veselje, tvoju radost, ali koja korist kriti? Iako tvoje dostojanstvo nadvisuje ono anđeosko, iako je tvoja riječ danas toliko moćna da svede samog Boga s neba na zemlju, uza sve to prisiljen sam da ti kažem da i svećenički život ima svoj križ, svoje drače. Teška su, brate, vremena, u koja si začuo one evanđeoske riječi: »Idite i vi u moj vinograd!« (Mt 20, 7). Teška su, kažem, jer svećenik, iako svećenik, ostaje čovjek, a svijet je uvelike iskvaren i ne žaca se često puta ne samo napadati Boga i svećenstvo, nego što više kuša poricati i samu Božju opstojnost i božansku ustanovu svećeništva. Zato budi svijestan da »Učenik nije

nad učiteljem, ni sluga nad gospodarom svojim« (Mt 10, 24), i da nam je Onaj koji nas je učinio »kraljevstvom i svećenicima Bogu i Ocu svojemu« (Otkr 1, 6) rekao: »Ako svijet mrzi na vas, znajte da je mrzio na mene prije vas« (Iv 15, 18) i opet: »Ako su progonili mene, i vas će progoniti« (Iv 15, 20).

Tvoj dosadašnji život protekao je u znaku križa; križ te čeka već na prvoj brazdi tvoga poslanja, i — ne zaboravi — on će te pratiti do smrti. Ti znaš da je na putu križa mučan samo prvi korak, zato naprijed za križem! Križ te združuje s Prvosvećenikom Kristom, slijedi Ga na Njegovom križnom putu, na kojem ćeš naći i Njegovu prežalosnu Majku — našu dragu Gospu. Ona će ti pružiti hrabrost i uliti nadu. Njezinom ćeš pratnjom najlakše stići do svijetlog vrhunca nagrade i slave, gdje ćeš moći zauvijek kraljevati u društvu Isusa i Marije.

I još da te osokolim riječima samog Božanskog Spasitelja. Reče nam: »idite«, ali nam reči i »ja sam s vama«. Ne kloni, onaj Bog koji te je u svoje svećenike odabrao, On će te u radu krijepiti i pomagati.

Srdačno i oduševljeno pristupi k oltaru Božjemu, k Bogu koji razveseljuje tvoju mladost. Prinesi Mu žrtvu zahvalnicu i pomoli se za sv. Crkvu, svetog Oca Papu, biskupa našega koji te je u ime Kristovo svetim činima ukrasio, za domovinu našu i mili narod naš. Sjeti se u ovoj i u svim sv. Misama svoga oca i majke, brata, rodbine i prijatelja, jer ti najbolje znaš koliko im duguješ, koliko su žrtava — moralnih i materijalnih — pridonijeli da te mogu ugledati na oltaru kao službenika Gospodnjeg. Ne prezri nikada ni u čemu njihove boli i patnje za tebe prikazane, nego ih se sjećaj sada i čitavog života svoga, moleći se Bogu, da kako su se danas našli s tobom na okupu oko jedne žrtve u vremenu, tako da se skupa s tobom nađu i oko jedne žrtve u vječnosti. Sjeti se i tvoje svećeničke subraće, moje malenkosti, svega kršćanskog puka, osobito onih, koji su progonjeni radi pravde i ismijani radi istine.

Stupi odvažno u život, zove te Crkva, treba te domovina, čeka te narod. Obujmi srdačno oružje sv. Križa i nosi ga junački na čast i spasenje naroda našega. Amen.

NOVI MOJSIJE

U ovom velebnom i radosnom času, kad jedan mladi pomazanik Gospodnji, zaokružen časnom kitom starije braće svećenika, rodbine i prijatelja, pristupa po prvi put k oltaru Božjemu, da Svevišnjemu prinese žrtvu za narod svoj, čini mi se da se obnavlja onaj divni prizor na brdu Horebu, gdje se veliki, nedokučivi Jehova, Bog naš, prikazao Mojsiji pri kupini koja je gorjela, izgarala, ali izgorjeti nije mogla.

Čini mi se da vidim čovjeka, koga nevidljivi Bog zove da ga uputi u jednu važnu misiju, a taj odabranik Božji pristupa sa strahopočitanjem na ono svetlo tlo, u znak dubokog štovanja svlači obuću, baca se na zemlju i licem prignut smjerno sluša glas Božji. Razumjevši što Bog od njega hoće, uze u ruku čudotvorni štap i vrati se među svoj narod, da izvrši veliku namijenjenu mu misiju.

Ono sveto brdo, s koga je Bog davao nadahnuća i određivao misije, ja danas vidim u onom svetom oltaru, na kome će naš brat mladomisnik slušati od danas unaprijed nadahnuća, koja će mu isti onaj Bog naš davati, koji je sluzi svome govorio iz goruće kupine.

Kupina je tebi, časni brate mladomisniče, žrtva sv. Mise, u kojoj Isus naš gori žarkom ljubavi prema svome

narodu. Onaj sretni odabranik Božji jesi ti, poštovani don . . . . . ., novi pomazaniče Gospodnji! Bog, čijoj dobroti nema mjere, pozvao te je u djetinjstvu glasom unutarnje milosti, što si kasnije naučio da se zove z v a n j e. Ti si mjesto obuće svukao i odbacio od sebe svjetovne haljine, tj. sve ono što te sa svijetom veže i na zemaljsko sjeća. S pouzdanjem primio si, ne štap kao negda Mojsije, nego križ i kalež.

Primio si dakle, nema o tom dvojbe, više nego Mojsije, a to ima da te sjeća da je i tvoja misija veća nego bijaše misija Mojsijeva. Ti si od danas pozvan da više, kudikamo više, učiniš na slavu Božju i na korist naroda križem i kaležom, tj. Euharistijom, nego li je negda činio gorljivi Mojsije samim čudotvornim štapom.

Švapski knez Auersperg, kad mu u času krunjenja nije bilo na mjestu vladarsko žezlo, brže — bolje prihvati križ, te usklikne: »Evo moga žezla, drugo ne tražim!« I na tvojim rukama, časni brate, stoji tvoje žezlo. Križ, što ti ga je biskup svetim uljem upečatio, jest tvoje žezlo, kojim ćeš vladati srcima i dušama onih osoba, koje ti starješine budu tvojoj duhovnoj skrbi povjerili.

Križ, križ, a ne žezlo pristaje crkovnjacima. Bog je tako htio. A htio je tako, da bi ljudi gledajući izgled u svećenicima, lakše prigrlili svoje križeve. Ja ti stoga danas ne stavljam u izgled jedan lagodan život, možda pun časti, slasti i lasti, već te naprotiv bratskom ljubavlju upozoravam, da te u svećeništvu čekaju žrtve, patnje, mnoga lišenja i neprestano mučeništvo.

Ono što od trebe, dragi mladomisniče, traži Bog, Crkva Narod i Domovina, ono što si ti obećao, što si dapače i zavjetovao, nije drugo nego neprestana žrtva

ili mučeništvo. Žrtva je što si se odrekao čara svoje mladosti, žrtva je što si se odrekao utjehe i radosti obiteljskoga života i prigrlio celibat, žrtva je što si se odrekao svjetske slave, svjetskoga veselja. A te su žrtve pravo mučeništvo, jer su doživotne i trajne.

Križ je dakle odsad tvoj stalni drug i pratilac. Križ je pars herditatis tuae, jer si odabrao da budeš sljedbenik i učenik Onoga, koji ga je za spasenje svijeta prigrlio i do vrha Kalvarije nosio, ma da i pod njim padao. Na križu je na svrhu ispustio i svoju plemenitu i svetu dušu naš Božanski Učitelj.

Kada je to tako, onda te danas i na to podsjećam, dragi brate, da nije učenik nad učiteljem. Red ti je radi toga križ dragovoljno prigrliti i do svoje ga Kalvarije junački uznijeti. U svojim poteškoćama, u svim lišenjima i žrtvama, koje od tebe svećenički stalež ili duhovna služba budu ili tražile ili uzrokovale, gledaj križ, koji si po svojoj volji prigrlio.

Budeš li radi svoje svete službe morao nešto da podneseš, kakvu nepravdu ili progonstvo, ne buni se, ne malaksaj, već se sjeti riječi Spasiteljevih na gori: »Blaženi, koji gladuju i žeđaju pravde! Oni će se nasititi« (Mt 5, 6). Sjeti se da je i tvoj Učitelj, koji je samo dobro činio — prolazio je čineći dobro i iscjeljujući sve —, za platu primio pogrde, zapostavljanje, izdaju i križ. Dođe li doba da se na tebi izvrši bijes i srdžba neprijatelja Krista i Crkve ,ne daj se pokolebati, od Krista i vjere odmetnuti, nego poput kršćanskih mučenika sljubi se uz križ, jer on vodi k pobjedi, k Isusu pobjedniku: Per crucem ad lucem!

Križ, patnje, lišenja, mučeništvo nisu nipošto kazne svećeništvu, pa dosljedno ne smiju biti povod da svećenik nastoji da im se ukloni popuštanjem u disciplini, u žaru, u vršenju svojih pastirskih dužnosti. Ne, križ nije kazna, nego milost, odlikovanje na ovom svijetu, a nagrada na drugomu.

Ako svećenik trpi u vršenju svećeništva, sudjeluje s Kristom u spasavanju duša. Svećenik trpi, ali duše za koje je i Isus trpio, po trpljenju svećenikovu dobivaju oprost, izmirenje, blagoslov i spas.

Svećenik je dakle, kad trpi, žrtva ljubavi. Zato ovakova žrtva donosi velikog, divnog ploda nebu i zemlji, Bogu i čovječanstvu. Svemu čovjek može da prkosi, na sve može da ostane tvrd, opor, surov, neposlušan i nepopustljiv; ali pred križem, koji se za njega žrtvuje, pred ljubavi, koja za njega trpi i izgara, tu redovito popušta. Tu dođe k pameti, ka skrušenju i obraćenju. Tu postane mek i pristupačan milosti.

Ljubav dakle, koja trpi, nadvaladava, jer i nema ništa jače od ljubavi. Stoga nema uspješnijeg među pastoralnim sredstvima od ove trpeće ljubavi. Križ je zato najbolje sredstvo da uspiješ u misiji koju danas započinješ; križ tvoj, kako Spasitelju bijaše njegov.

Križ je tajna i garancija i tvojim budućim uspjesima. Ako ti stoga u životu nadođu časovi, kao Petru, kad je svu noć ribao a ništa nije ulovio, da radiš i nastojiš, da se čak i ubiješ od truda i iscrpiš sva sredstva da obratiš kojeg grešnika na pravi put, a sve uzalud, ne ostaje ti drugo, carissime, nego da se za nj dadeš propeti. Kad tvrdokorni grešnik bude vidio da »crucifixus crucifixum portat«, da ti nosiš njegov i svoj križ radi njega, ganut će se i poslušati tvoj pastirski glas.

Uz križ dobio si mjesto Mojsijeva štapa i kalež, drugo neophodno sredstvo za misiju na koju se eto spre-

maš. Po njemu ne samo sudjeluješ u oporuci Gospodinovoj, koju je i tebi u neizmjernoj dobroti zavještao kad je u blagovaoni nakon ustanovljenja presvete Euharistije rekao: »Ovo činite na moju uspomenu!« (Lk 22, 19), nego ti pomaže i u tvojoj misiji da spasavaš narod Božji od ropstva grijeha, od krivih ideja i zabluda. To su danas Faraun i njegovi doglavnici. Tvoja je misija da narod izvedeš preko Crvenoga mora, a to su svijet i borbe, bilo klasne bilo nacionalne, koje bukte da ga unište. Sakramenti su rt i zidovi, između kojih je Mojsije proveo narod, a mana, koju im je u pustinji isprosio, to ti je Presveta Euharistija.

O, velike tvoje sreće i časti, brate mladomisniče, da možeš od danas sredstvom Euharistije ne samo spasavati poput Mojsija narod Božji, nego ga i usrećivati za vječna vremena.

Sv. Misa, bogoljubni vjernici, koju svećenik služi, Pričest koju dijeli, to vam je i sredstvo i jamstvo vječnoga spasenja. Ona spasonosna hostija — kako crkva pjeva — rajska vrata otvara! Ona nas s našim Bogom i na ovom svijetu združuje, te po njoj postajemo dionici božanske naravi. Ona oplemenjuje, utišava strasti, uzdiže pamet k Bogu, koji je zadnji cilj i sreća čovjeku.

Svećenik vam dakle, otvara vrata raja, vrata vječne sreće. Svećenik je stoga narodni prijatelj i dobročinitelj, zato kao takva treba da ga častite i cijenite, da mu pomažete i da ga volite i da ga u duhovnim poslovima slušate.

Važnost Euharistije i važnost svećenika najbolje pozna lukavi neprijatelj Božji i čovječji: sotona. Nikakvo čudo, da sve svoje paklene sile, a te su jake, upotrebljava u borbi protiv Euharistije i svećeništva.

Protiv Euharistije tim što sotonske šegrte navodi da je preziru, a protiv svećeništva tim što ih nuka da mrze i sav bijes iskale kad mogu, ne nad lopovima, ne nad nevaljancima, koji narod i državu uništavaju, nego nad svećenstvom.

Predragi vjernici! Euharistija je Božja ustanova i trajat će na zemlji dok bude svijeta ili ljudi, za kojih sreću i spas je i ustanovljena. I svećeništvo je Božja ustanova. Dok pojedini svećenici ginu i umiru, svećeništvo se pomlađuje, obnavlja i ostaje do konca svijeta, da dijeli Euharistiju i otvara vrata raja. Kad ne bi bilo svećeništva, ne bi bilo ni Euharistije, ne bi bilo duhovnog sunca u Crkvi Božjoj, ne bi bilo među ljudima izvora utjehe, djelitelja milosti i blaženstva u ovoj tužnoj i suznoj dolini.

Upravo zato naša je radost danas velika, jer smo u ovom našem današnjem mladomisniku dobili još jednog posrednika između Boga i ljudi, koji će po svetoj Žrtvi naših oltara dijeliti nebeske milosti, vrela žive vode za život i spas svijeta.

Pristupi sada, dragi brate mladomisniče, veselo k Božjem žrtveniku, k Bogu koji razveseljuje tvoju mladost! Neka ti teško breme ne zadaje ni straha ni malodušnosti, jer će ti Onaj, koji te je na ovaj sveti čin odabrao i pozvao, dati da izvršiš ono što od tebe traži. Ti ćeš osjetiti Božju pomoć i zaštitu i moći ćeš sa sv. Pavlom reći: »Sve mogu u Onome koji me krijepi« (Flp 4, 13).

Neka te ne straši teško breme, jer ga i oni, koji te danas okružuju, i hiljade drugih snose i podnose. U zajednici je sve lakše, pa će nam i zajednički teret biti

lakši. Svi ćemo ti pomoći, svi ćemo ti breme olakšati, svi ćemo te bodriti i za te se moliti.

Da, s povećanim plamenom ljubavi Božje uzađi na to mistično brdo, da nam s njega uzmogneš pružati spasonosnu silu Božju. Obazri se i pogledaj: na njemu ćeš uz moći svetaca, tih nebeskih zaštitnika, naći i srca onih, koji za te najviše kucahu i kucaju. Naći ćeš srca tvojih dobrih i dragih roditelja, majke i oca. Gdjegod ti bio, na kojemugod oltaru prinosio svetu Žrtvu, svud će tamo biti i njihovo srce, jer nije, ne, njihovo srce izmoreno trudima, suzama i molitvama, koje su na svakom tvojem koraku upravljali za te, dok su te do stubišta oltara doveli. Kao ocean duboko srce nije im zasićeno, kad su te vidjeli svećenika u misnom ruhu, ne. Oni žele, vape i mole, a to ne će prestati ni željeti ni vapiti ni moliti dok god im bude duša u grlu, da ti ostaneš častan, uzoran, nevin i svet; bogoljuban i poslušan, revan i požrtvovan, svećenik in aeternum. U svakoj stoga Misi spomeni se tih roditeljskih srdaca i dok budu živi i kad budu onkraj groba na te gledali.

Na istom oltaru naći ćeš uza se i srca tvoje braće i sestre, tvojih crkvenih starješina, koji će se radovati gledajući, da je sjeme, koje su oni u tvoje srce sijali, palo na plodno zemljište, te donosi plod s dana na dan, sve veći i veći. Sjećaj se stoga svojih bivših i budućih poglavara i oduži im se svojim molitvama.

Naći ćeš i srce svoga naroda, koji od tebe očekuje pomoć. Ne zaboravi nikada svog naroda i domovine! Budi vjeran domovini i odan narodu. Budi uvijek rodoljub, ali pamti da se rodoljublje sastoji u djelima i u žrtvi, a ne u riječima i frazama. Nijedna žrtva neka ti ne bude za narod teška. I kad budeš radio za vjeru i

za domovinu, nemoj zato tražiti pohvale, priznanja ili možda odlikovanja, nego budi sretan što si učinio svoju dužnost, jer je u tom, a ne u onom što zovu odlikovanjima, slast.

U to ime pristupi k oltaru Božjemu, stupi u javni život kao novi Mojsije, da doneseš narodu svome duhovnu sreću i spas. Amen! Amen!

NATČOVJEK

»Radujte se svagda u Gospodinu; opet velim, radujte se!« (Fil 4, 4). »Radujte se s Jeruzalemom i veselite se gradu vi svi, koji ga ljubite! Radujte se s njime svi, koji ste ga žalili« (Iz 66, 10). Srca vaša, duše vaše neka propjevaju od radosti; neka uzdignu k prijestolju svemogućega Boga novu pjesmu slave i ljubavi! Neka zaore nebo i zemlja zvukom pjesme vaše, da sve što živi čuje i vidi koliko je jak i svemoguć Bog naš! S istoka do zapada, sa sjevera do podneva neka se spoji s pjesmom vašom glas svakoga stvora, da se tim što časnije uzveliča i proslavi Njegova svemogućnost.

A zašto ovaj moj poziv? Zašto se danas ova naša crkva zaodjenula u svečano ruho i sjaj? Zašto jutros zanosnije i punije odzvanjaju zvukovi orgulja i pjesma iz grla naše mladeži?

O, rekoh vam, veselite se, braćo, i radujte, jer nam je dragocjen dar podan, jer je još jedan »natčovjek« darovan narodu našemu, Dubravi našoj. Čudotvornim djelovanjem sakramenta sv. Reda nagradio je Gospodin danas naš grad i vaskolik svijet; obradovao je nebo, razveselio svetu Crkvu svoju i od toga veselja i slave potresao se pakao, uplašio se sotona.

Još jedan učitelj-liječnik-savjetnik-Božji pomazanik — »natčovjek« darovan nam je danas, kad jedan od sinova našega naroda po prvi put prikazuje Trojedinomu Bogu svetu nekrvnu Žrtvu, da zatim svu mladost i sve dane svoga života stavi u službu Boga i naroda.

Pozdravljamo zato tebe, mladi Božji svećeniče, Božji daru narodu našemu, procvjetali izdaniče našega tijela i naše krvi, mirisavi pupoljče iz srca naroda, da si nam blagosloven i Gospodin bio s tobom!

Stojiš danas pred nama čedan, zadovoljan i smiren, kao izgubljeni putnik koji se domogao svoga cilja, ali i kao gorostas duha — duha Božjega, kao »natčovjek« u višem smislu te riječi, svećenik po redu Melkizedeka, slika Učiteljeva, Njegov poslanik i sijač Riječi Božje.

Zato te mi danas pozdravljamo, zato ti poklanjamo svoje pouzdanje i iskazujemo štovanje i ljubav, zato te razdragana srca i pobožne duše očekujemo na prvim brazdama u našoj sredini, u službi Evanđelja. Zato se dušom punom svetih želja priključujemo tvom pobožnom šaptaju na oltaru, tvojoj prvoj neokaljanoj Žrtvi neokaljanog Jaganjca, koju prinosiš za dobro svoje i svojih, na sreću i spas naroda, na procvat kraljevstva Kristova u dušama i svijetu. Zato se mi molimo, da tvoja i naša žrtva bude ugodna Bogu Ocu svemogućemu.

Dragi brate mladomisniče! Jer si me pozvao da ti održim propovijed na ovim tvojim primcijama, godu tvomu i našemu, ja ću propovijed, čestitku i sve želje sintetizirati u riječi Habakuka proroka: »Egressus es in salutem populi tui, in salutem cum Christo tuo — Izlaziš da pomogneš svojemu narodu, da spasiš svojega pomazanika« (Hab 3, 13). Dao Bog, da uđeš u javni

život na sreću i spas svoga naroda, naroda koji svoje svećenike voli i štuje, koji ih naziva čak zjenicom Gospodinovom, ako su ono, što im je sam Bog odredio da imadu biti. Dao Bog po zagovoru našeg milog zaštitnika sv. Vlaha, da u tvom javnom i privatnom životu budeš uvijek išao njegovim stopama, kako bi neustrašivim propovijedanjem riječi Božje, očinskom brigom za povjereno ti stado i milosnim djelovanjem sv. Žrtve i Sakramenta, bio našemu narodu učitelj, izgled, dobrotvor.

Predragi vjernici! Mojsije je po volji Božjoj postao vođa naroda Izraelskoga. Branio je svoj narod od moćnog tlačitelja, izveo ga iz Egipta, proveo preko Crvenoga Mora, hranio ga manom nebeskom u pustinji i pojio vodom, koju je činio da iz kamena proteče, učio ga na osnovu zakona koji mu je Jehova nadahnuo i ozdravljao pomoću mjedene zmije.

Mnogo veću službu povjerio je Bog svećeniku. Sve ono što je činio Mojsije, obavljao je kao od Boga odabrani vođa jednog naroda, a što čini svećenik, on to obavlja kao od Boga ovlaštena osoba, da igra ulogu ne samo vođe i učitelja, nego ulogu samoga Krista Gospodina. I to ne samo za jedan narod, za jednu državu, nego za cijeli svijet.

U Žrtvi sv. Mise, u dijeljenju Sakramenata, kad svećenik govori: »Ovo je tijelo moje... Ovo je kalež krvi moje...« ili »Ja te krstim«, »ja te odrješujem«, »ja vas sjedinjujem u ženidbu«, on govori i radi kao da bi on bio Krist. Tada se svećenik poistovjetuje s Kristom, on radi »in persona Christi« — kao Krist.

Zato su kršćani dužni da u svećeniku prije svega vide Krista, da mu radi toga, što on čini Krista, iskazuju poštovanje i prijateljstvo, da ga smatraju svojim, da ga ljube i pomažu. Imao je zato pravo Huonder kad je rekao da je svećenik »natčovjek«, da je on slika Učiteljeva. To dokazuje svećeničko poslanje, to nas uči povijest Crkve i svagdanje iskustvo.

Rečeno je: svećenici su osobe, bez kojih se čovjek ne može ni roditi ni umrijeti, oni se stapaju sa svim društvenim razredima (Lamartine). Doista, svećenički život, njegova djelatnost zadire najintimnije u život svakoga kršćanina. Obuhvaća sve njegove etape, prati ga od kolijevke pa do groba, dapače, prelazi granice prolaznosti kad kroz misno posvetilište upravlja svoje molitve, da njegova duša ugleda sjaj vječne svjetlosti.

Svećenik je tu liječnik i žrtva, jer ne mari za ogavnost bolesnog ili iznakaženog tijela i kužnog zraka, nego sve svladava i dragovoljno trpi za ljubav Onoga, koji se nije oglušio na vapaje majke Kananejke, ni onoga stotinka, kojemu je sin bio na umoru, kao ni na molbe slijepih i gubavih, koji su klicali: »Isuse, Učitelju, smiluj nam se!« (Lk 17, 13).

Da, svećenik za ljubav svoga Učitelja, koji ga je postavio i učinio »kraljem i svećenikom Bogu i Ocu svojemu«, sve žrtvuje, sve svladava, a moć mu je divna, stvaralačka.

Zato se varaju svi oni koji misle da na tom polju može itko drugi nadomjestiti svećenika, da se njegova služba može zamijeniti nekom naduvenom etikom ili lakomislenom emancipacijom. Svećenik ima Božje poslanje, sakramentalnu vlast, zato je njegova djelatnost na polju Evanđelja nezamjenjiva i nenadoknadiva. Zato mu je velika i čast. Tako velika, da su sveci, kao jedan Franjo Asiški, govorili: »kad bih ja susreo anđela

i svećenika, najprije bih se uklonio svećeniku, poklonio i u ruku ga poljubio, jer ga njegova služba uzdiže nad same anđele«.

Zato su i svi narodi zdrave etičke kulture štovali i ljubili svoje svećenike. Ta se ljubav rađa iz toga, što puk tvrdo vjeruje da Bog svoje posebne milosti dijeli po svojim svećenicima. Zato su oni uvijek bili uvijeni u nimbus mistike i viših, nadzemaljskih sfera. Zato je njihov auktoritet kod vjernika velik, jak i čvrst. Zato su oni najbolji propovjednici Evanđelja, jer su životom i radom najsličniji svomu Učitelju Kristu.

Ali, dok su svećenici oni, koji vode narod Božji, koji sjedinjuju ljude s Bogom, i dok je svećeništvo — kao Božja ustanova — vječno, pojedini svećenici pomalo nas ostavljaju i mi te nestanke osjećamo. Osjećamo nestašicu klera. Osjećaju to bolje od građana naši ljudi na selu. Pitaju svećenika, vape za njim, jer nakon što su ga izgubili, sad znadu što je i djeci i bolesnicima, i mladeži obojega spola, i našim starcima i staricama, bijednicima i potrebnima svake ruke, bio i osrednji svećenik, a da o ponajboljima i ne govorim. Pitaju djelitelja milosti, ali — nažalost — više naših župa ne mogu da ga dobiju. Više su od jedne naših seoskih crkava zatvorene, a njihovi oltari pusti. Pusti oltari, ali i duše našeg čestitog seljaka puste, prazne, žalosne i bez utjehe.

Predragi vjernici! Vjerska i patriotska nam dužnost nameće kategorički imperativ, da nađemo, odaberemo i odgojimo našem selu, mesu tijela našega, krvi srca našega, dobrih svećenika. Molimo se za svećenička zvanja, pomažimo djelo za odgoj svećeničkog podmlatka, potsjetimo na tu dužnost svoje prijatelje i znance.

Blago ga majci, blago obitelji, koja dade i odgoji narodu svećenika po Srcu Isusovu!

Upravo zato, jer je kod nas nestašica klera, mi se svi i svećenici i vjernici ovdje prisutni više radujemo, da danas — egressus in salutem populi tui — prinosiš ovu prvu Žrtvu za uzvišene ideale. Mi se radujemo, da si eto izišao na sunčanu — makar i trnovitu stazu svoga zvanja. Mi se radujemo, što smo u tebi, dobru i čestitu do sada mladiću, dobili suradnika u vinogradu Gospodinovu. Mi te pozdravljamo, mi ti od srca čestitamo. Mi te u svoje kolo raširenih ruku primamo i u Gospodinu grlimo. Želimo ti i vapimo blagoslov, zanos u službi, neumornost, ljubav i sve ostale potrebite kreposti u pastirskom radu, i ono što je bez posebne milosti najteže, ustrajnost do kraja.

Ne zaboravi nikada dobrobiti svoga hrvatskoga naroda. Naroda, puna duhovnih snaga i primjera dobrote i viteštva. Ne zaboravi njegovu plemenitu tradiciju u kojoj živi duša naših otaca i djedova. Tu ćeš naći bogatu riznicu najskupocjenijih tekovina narodnog života, njegove kulture i plemenitih vrlina — najveći Božji dar našemu narodu.

S gorućom ljubavlju i oduševljenjem stupi dakle na Božji poziv u tvoje sveto zvanje. Zove te Crkva, treba te Domovina. Tvoja prva, današnja sveta žrtva neka bude ujedno i tvoja prva svećenička sveobuhvatna molitva, osobito za Papu našega, biskupa našega i svu svećeničku braću, poglavare i dobročinitelje.

Da, pristupi što intimnije k Božjem oltaru, uzađi na novu, otajstvenu Golgotu, na mistični žrtvenik, i tu prinesi za mili narod, za roditelje svoje i svu rodbinu žrtvu zahvalnicu, žrtvu pomirnu, žrtvu prosnu!

Naša topla srca, puna najnježnijih čuvstava bit će uza te, ali i uz srca tvoga dobrog oca, braće i sestara, rodbine i prijatelja, prati te danas na osobiti način i jedno ledeno srce, koje će ovog časa od topline tvojih molitava i blagoslova tvojih misa osjetiti, što hoće reći imati sina svećenika i svu će ti muku i brigu za to uloženu blagosivati.

Sjećaj se rado u svakoj sv. Misi svoje pokojne majke, moli za oca, braću i sestre i sve nas i izađi da pomogneš svomu narodu! Fiat! Fiat!

BOG JE UZ TEBE

Providnost Božja, koja jasno očituje svoju namisao kad god je čovjek potraži s kršćanskim povjerenjem, učini, da je naš sugrađanin ... danas po prvi put uzašao na Božji oltar, da tu prikaže Trojedinomu Bogu svoju prvu sv. Misu.

Još i sada gledam u duhu našeg dragog N kao dječaka, kako velikom ljubavlju i marom poslužuje svećenika pri oltaru u ovoj župnoj crkvi; gledam ga kako pomaže svome župniku u dotjerivanju Božjega hrama, osobito prigodom blagdana, procesija, i kako mu je u svemu odan i poslušan. Gledam ga zatim kao klerika koji se o praznicima navraća u ovu svoju župu, da još većim marom bude od pomoći župniku i cijeloj župi, poglavito u poučavanju mališana koji se pripremaju na prvu sv. Pričest. Gledam ga kako i sam izglednom pobožnošću prisustvuje svetoj Misi i pristupa na svete Sakramente, pružajući divan primjer pobožnosti i kršćanskog svhaćanja života. Danas — pak — gledam ga kako uronjen u misterij Božjeg milosrđa kao pravi pomazanik Božji velikim žarom svoje mladenačke duše izgovara: »Pristupam k Božjem žrtveniku, k Bogu, koji razveseljuje moju mladost«.

Da, Bog je, dragi brate mladomisniče, jedino Bog, koji može potpuno razveseliti tvoje srce, da te osokoli

i učini sretnim. Sretnim ovdje na zemlji, sretnim gore u vječnosti. Pa iako ovozemna tvoja sreća neće možda biti ona u vidu ljudskom, zemaljskom, ali svakako će biti sreća u vidu božanskom. Jer ustrajan, doživotan i nesebičan rad za dobro bližnjega, za spas besmrtnih duša, nužno dovodi do ovozemne, a potom i vječne sreće. Sreće najprije u srcu, koju čovjek osjeća kad je učinio sve što je bio dužan i mogao učiniti, zatim sreće koja ne vene, ne prolazi, koju vječni Bog za vječnost daruje onima, koji sve što učiniše, učiniše iz ljubavi prema Bogu, koji je sama ljubav.

S tom i takvom lubavlju uzađi, dragi brate, na žrtvenik i stupi u svoje sveto zvanje, svijestan da na tom putu nisi sam, da je ljubav Božja koja te potiče i hrabri, i da je Bog koji mjeri i nagrađuje svako, pa i tvoje plemenito nastojanje, mar i djela na njivi, na koju te danas postavlja.

Malodušnost i zastrašivanje neka su daleko od tebe! Rekoh ti, Bog je uz tebe, a kad je Bog s tobom, tko će protiv tebe? Istina, tebi se je od sada baviti poglavito vjerskim stvarima, a vjera je uprav danas najviše napadana, jer se niječe Bog, djevičanstvo i svetost Majke Božje, krepost svetaca, božansko poslanstvo svećenstva i sve ono što je uzvišeno i sveto. Kako da stupiš u tu nejednaku borbu?

Oružje starog vojnika bilo je štit i koplje; i ti se oboružaj istim oružjem. Tvoj štit neka ti bude uzoran, neporočan i svećenika božjega dostojan život; tvoje koplje molitva i znanje. Oboružaj se tim svetim oružem i ne boj se, pobjeda je tvoja i Božja.

Svijet se i danas drži one: »Udarit ću pastira, i razbježat će se ovce stada« (Mt 26, 31). Ne mislim, dragi brate, da je iskvarenom svijetu baš do toga, da svećenik bude na svom mjestu; njemu je do toga, da spazivši najmanju pogrešku na svećeniku, udari na sv. Vjeru. Zato ćeš opaziti kako taj svijet neće da razlikuje svećenika od svećenstva, osobu od staleža, ljudsku slabost od istinitosti i tvrdoće vjere; opazit ćeš kako se brižno pazi svaki svećenikov korak, kako mu se sve upadno povećava i naopako tumači, u jednu riječ: opazit ćeš uređenu, planski pripremljenu borbu protiv svega što je sveto i Božje. I dok se ostali staleži i profana znanost zaobilazi, čut ćeš uprav od onih, koji ne poznaju ni najosnovnijih stvari kršćanskog nauka, kako — tobože u ime znanosti i napretka ili na temelju kojekavih brošura — raspravljaju o Bogu, o Njegovoj Providnosti, o raju i paklu, u jednu riječ: hoće da daju zakone i Gospodinu Bogu.

Sjećam se još živo nekog dobrijanca, koji se u svojoj velikoj mudrosti usudio postaviti jednoj osobi pitanje: Kažeš da ima Bog, a gdje je, ja ga nigdje nisam vidio. Žalim te, odgovori mu drugi, jer to znači da si oslijepio i na tjelesnim i na duševnim očima. Kažeš da ga ne vidiš, dok ga ja vidim kud god se okrenem. Podignem li glavu put neba, sunce, mjesec i zvijezde dovikuju mi da ima Bog. Pogledam li oko sebe, svako stablo, svaka travka, svaki cvijetak viče mi da ima Bog. Spustim li pogled u dubine morske, na tisuće i milione stvorenja koja u vodi i moru žive, opet me uvjeravaju da ima Bog.

Ne mogu da ne spomenem neko tobožnje naprednjaštvo, koje u svećenstvu, u crkvi, u vjeri vidi neko natražnjaštvo i mračnjaštvo.

Vjera protivna napretku i zanosti? Tobožnjoj naprednjačkoj znanosti jest i bit će, jer napredovati u zlu i učiti zlo nije nikakav napredak nego nazadak. Pravu znanost i napredak vjera je uvijek pomagala i poticala, dapače vjera i svećenstvo je onaj činilac, koji je svijet i znanost preporodio, zbližio i oplemenio.

Tko, je pitam, toliko učinio za znanost i umjetnost, koliko uprav oni, kojima neki nadijevaju ime mračnjaka i natražnjaka? Kiparstvo, slikarstvo, glazba imaju svoju kolijevku u crkvi i u njoj svoje slavlje slave. Što je od stare znanosti i umjetnosti preostalo, svećeničke su ruke brižno pokupile i sačuvale. Prolazili su vjekovi, a da nisi mogao naći onoga, koji bi se znanju posvetio, do jednog svećenika. Crkva i župna kuća bila je jedina i prava škola, a svećenik jedini učitelj. U zabitnim samostanskim zidinama znanost i umjetnost, obrt i ratarstvo nađoše svoje zaklonište i napredak. Iz vjerskih krugova, iz sustavnog — odgojnog parada Crkve podigla su se nepregledna prosvijetljena pokoljenja u moralnom, kulturnom i matrijalnom pogledu.

Ako je išta na svijetu što čovjeka tješi i krijepi, to je Vjera, Crkva i njezin svećenik. Istom se čovjek pojavio na svijet, eto mu svećenika koji ga u Crkvu Božju prima; kad se čovjek grijehom unesrećio, eto mu opet svećenika koji mu kaže one utješljive — spasonosne riječi: Opraštaju ti se grijesi. Iz svećeničkih ruku prima anđeoski Kruh — okrepu duše; svećenička ga usta blagosivaju, a svećeničke ruke spajaju u bračni život; svećenik čovjeka tješi i hrabri u teškoj smrtnoj borbi pružajući mu okrepu i milost sakramenta umirućih. U jednu riječ, svećenik vjerno prati čovjeka od

kolijevke do groba. Dapače i preko groba, po žrtvi sv. Mise, svećenik se sjeća pokojnika i prilaže molitve za upokoj njegove duše.

Tu uzvišenu službu vrši svećenik po vlasti i dužnost sv. Reda. Velika je njegova moć, velika odgovornost, veliko poslanje. Ipak, moć svećenika pokazuje se najviše na oltaru. Tu je njegovo najveće dostojanstvo, jer ga žrtva sv. Mise uzdiže nad sve ljudsko djelovanje, nad sve časti. Ovo je dakle, dragi brate mladomisniče, najvažniji dan tvoga novog života; po njemu ti ulaziš u tvoje sveto zvanje, da s tog visokog mjesta doneseš narodu našemu blagoslov i spasenje.

Gospodin bio s tobom! Čuvao te zagrljena i sakrita u Srcu Svome, da uvijek budeš Njegov pravi svećenik i žrtva. Neka zato tvoja usta svaki dan mole: »U tebe se, Gospodine, ufam: o da ne budem postiđen dovijeka!« i pjevaju Blaženoj Gospi, Majci Božjoj, »Magnificat«. Ona je majka i kraljica svećenika. Njezinom ćeš zaštitom najbolje odgovoriti pozivu dobroga pastira, osobito da ne kloneš ni duhom ni srcem, nego da budeš što vjerniji odsjev Božanskog Učitelja, Sina Njezina.

Bdij uvijek nad samim sobom, uzdaj se u Majku Božu, pa ćeš svakog dana očuvati mirno, vedro raspoloženje, što će biti od velike koristi ne samo tebi, nego i vjernicima među kojima ćeš djelovati.

Bez obzira na prepreke, stupaj smjelo stazama Kristovim. Sij zdravo i jedro sjeme riječi Bože i ne zaboravi da nije dovoljno samo uičiti, nego treba dobro i raditi. I to uvijek, u privatnom i javnom životu; u društvu i u kući, i na oltaru, i u crkvi, a i pri pouci najmlađih. Imaj za svakoga riječ utjehe i ljubavi, a ne

zaboravi ni dobrobiti svoga hrvatskoga naroda. Nikakova žrtva za dobro naroda neka ti ne bude teška! Sve za vjeru i domovinu — to je i svećeničko geslo. Za ta dva uzvišena ideala stupi poletno u život, treba te Crkva, treba te narod.

Pristupi k oltaru Božjem i zahvali se na daru, na velikoj sreći i milosti kojom te danas obdari Gospodin! Pomoli se za dar mudrosti, jakosti, mara i rada, da uzmogneš bolje služiti, lakše trpjeti! Pomoli se i za Katoličku Crkvu, za mili rod i dom svoj; za svoje rodno mjesto, da ga Bog blagoslovi i obdari zemaljskim i nebeskim dobrima! Sjeti se u sv. Misi svoga oca i majke, ti sam najbolje znaš koliko im duguješ. Sjeti se svih svojih ukućana, rodbine i prijatelja; sjeti se sv. Oca Pape, svoga Biskupa i svoje braće svećenika, uvjeren da će se i oni za tebe moliti. Sjeti se svega kršćanskoga puka da svi budemo jedno u Kristu — za Krista — s Kristom kroz život u vječnost.

Bio nam na ponos naše sv. Vjere i mile Domovine! Salve i cjelov u Kristu!

UZ RAZNE PRIGODE

PRILIKOM POČASTI ZASLUŽNOG SVEĆENIKA ILI PRI SVEĆENIČKOM JUBILEJU

Prečasni gospodine! Prigodom visoke počasti kojom vas je odlikovao Sveti Otac imenovavši vas . . . . (Ili prigodom vaše srebrene — zlatne — dijamantne sv. Mise), ne mogu, a da vam kao vaš štovatelj (suradnik) i brat svećenik ne upravim toplo hvala i ne odam javno priznanje, udivljenje, jer je to zahtjev velike ljubavi i zahvalnosti prema bratu svećeniku izglednom i uglednom u najvećem stupnju i velika dužnost koju mi nalažu osjećaji pravde, harnosti i ponosa, što ovo naše mjesto ima tako dičnog svećenika, a naša biskupija izrazit tip Božjeg službenika, puna vjerskih i rodoljubnih vrlina.

Predragi vjernici! O čovjeku pravedniku, koji je prema Bogu ispunio dugove štovanja i religiozne obveze, koji je prema bližnjemu izvršio velike socijalne zapovijedi čovječanstva i bratstva, a prema Domovini dužnosti ljubavi i vršenja pravednih zakona, sveto Pismo veli da je takav »ljubljen od Boga i od ljudi . . . čija je uspomena blagoslovena« (Sir 45, 1). Počast koju danas u ovoj lijepoj — značajnoj prigodi mogu iskazati našem mnogopoštovanom N. N. jest, da

na njega primjenim spomenute riječi. I primjenjujem ih s iskrenošću i uvjerenjem. Primjenjujem ih, jer one vrline koje ga odlikuju, kojima nas osvaja, zaslužuju to.

Velika je pobuda i primjer vidjeti njegovu časnu i dostojanstvenu pojavu, kako se stara oko uređaja, održavanja i svih potreba Božjega hrama, kako uza svu boležljivost polazi da pruži pomoć braći svećenicima, da osokoli časne sestre, da podigne duhove, osokoli i utješi one, kojima je to toliko potrebno. Savršena je njegova odanost, privrženost i ljubav prema Crkvi Kristovoj, Svetom Ocu, prema čestitim tradicijama časnih pređa, kao što je savršena i njegova podložnost volji Božjoj u bilo kojim poteškoćama, patnjama, napose teškoj — životnoj bolesti, kao i strpljivost, mir, spokoj i pobožnost s kojom bolest popraćuje, kako patnje Bogu prikazuje. S pravom stoga rekoh: omilio je Bogu.

A omilio je i ljudima. I nije moguće da ga ne voli i štuje, koji je jednom s njim došao u doticaj. U njegovom zrelom — evo — životu ne znamo da je ikome naškodio, ikome se zamjerio, a popustio je više puta i od svoga, da ne bi našao protivnika i neprijatelja. Čist i pošten koraca stazom koju mu zacrtava Gospodin, ne primjenjujući ni prema nižima ni prema višima norme, izvan pravde i dužnosti, pojmova na koje se danas u javnom životu malo pazi. Za njega velika čast! I zato je omilio i ljudima.

Znam, dragi Prečasni, da sam ovim kratkim pogledom u vašu biografiju možda povrijedio vašu osobnu, naročito svećeničku skromnost. Oprostite mi! No potrebno je to naglasiti osobito danas, kad se tako bezobzirno gazi i ruši sve ono što je duhovno, plemenito,

uzvišeno, sveto; kad se ljudi često procjenjuju kao što se cijeni roba na pazaru, kad je tako malo smisla za požrtvovnost i bratstvo, kojim bi inače moralo čovječanstvo biti tako čvrsto povezano.

Često ljudi, iako cijene svećenika, ne znaju udesiti svoje držanje prema njemu. Svećenik ima od Boga svoju misiju. Idite i naučavajte — rekao im je Božanski Spasitelj. Oni moraju da naučavaju narod propovijedanjem Evanđelja, morala i istine. Nisu, dakle, poslati da propovijedaju što se nama sviđa, nego istinu i moral; da propovijedaju riječju i djelom, čitavim svojim bićem. A istina nas dira, ako smo na krivom putu. Ako nas — stoga — svećenik kori, ako nas od zla odvraća, ako kara, znajmo da mu je to očinska dužnost. Ne budimo stoga nepravedni, nego smatrajmo svećenika svojim duhovnim ocem. S tog stanovišta — uz ono do sad rečeno — mi ćemo još više štovati i voljeti današnjeg svečara, našega Don N. N., a uz to i ostalo drago svećenstvo, koje predstavlja Krista Gospodina po uzvišenoj svećeničkoj službi, da se na tom putu — ispravno shvaćene svećeničke misije na zemlji — svi nađemo u bratskoj ljubavi i slozi takmičeći se za što uspješnije proširenje kraljevstva Kristova u svijetu i njegovo utvrđenje u našem dragom hrvatskom narodu.

Slava našega Don N. N. slava je sve djece Božje, zato se svi veselimo s njime i zahvaljujemo Gospodinu za veliku milost odabranja, posebno za Njegovu ljubav i očinsku brigu kojom ga je kroz proteklih .... godina pratio, čuvao i vodio na putu istine, mira i ljubavi. Da, mi smo svećenici nosioci Kristove lubavi, Kristova mira. Uprav u tome odlikovao se naš N. N. koji je uvijek i svugdje propovijedao i naučavao sveobuhvatnu evan-

đeosku nauku pravde, mira i ljubavi. I sve ono što je propovijedao, što je tražio od drugih da čine, sve je to najprije u najvećem stupnju sprovodio u svom životu, davši nam tako primjer dobroga pastira, koji sve ono što drugome savjetuje, preporuča, pokazuje svojim životom, bez obzira da li ga to stoji žrtava ili ne. Zato je i mogao onako uspješno evanđeosko pslanje — zapovijed i poruku Boga Čovjeka neumorno i neustrašivo presađivati u srca drugih, naročito naše mladeži, koju je uvijek naročito volio, kojoj je toliko truda i mara posvetio. Nikakvo čudo da ga je mladež zavoljela, da je rado vršila njegove savjete i voljela njegovu blizinu. I kad su njegovi gojenci postali ljudi na višim položajima: profesori, suci, svećenici . . ., on ih je uvijek nazivao njihovim imenima, a oni njemu: Gosparu. I dobro je da je tako, jer se time utvrđuje intimnost i poštovanje između uzgojitelja i gojenca, a tko to postigne u uzgoju, postigao je gotovo sve.

Dragi Prečasni! Blago vama! Kolike su to milosti, kolike utjehe! Koliko nadnaravnog blaga za život i vječnost! Svaki dan ste kroz . . . godina dozivali Bijelog Krista, da se nastani u bijeloj, maloj hostiji i vaše su ga ruke milovale. Svaki dan odmarao se Bijeli Krist u vašoj bijeloj duši. Grijalo Ga je vaše srce, a On, dobri Isus, uzvraćao je svom odabraniku ljubav za ljubav. Dok su poneki pali sa položaja, na koji ih je Krist postavio, vi ste ponosno nosili zastavu pobjede i vjernosti svome Kristu!

Hvala vam, prečasni gospodine, za sva ona neizbrojna dobročinstva kojima ste zadužili Crkvu Božju, našu biskupiju i posebno ovo mjesto, u kojem na svakom koraku čitamo tragove vaše ljubavi i dobrote

prema ovom našem kraju! Želimo vam da vas Bog poživi još mnogo, mnogo ljeta, da vas uzdrži među nama, da vam konačno postane nagradom za vaš dug i brižan rad u vinogradu Njegovu. Gospodin s vama! Vodio vas i nadalje pod zaštitom vaše i naše Majke Marije, kojoj se žarko molimo za vrijedan život i vječni spas vaše duše! Svako vam dobro i cjelov u Kristu!

NASTUP NA ŽUPU

»Znači li tvoj dolazak dobro? On odvrati: Jest, dolazim da prinesem Gospodinu žrtvu. Posvetite se i nađite se sa mnom kod žrtve!« (Kralj 16, 4—5)

Kojim zgodnijim, ljepšim i iskrenijim pozdravom da vas pozdravim danas, dragi moji vjernici, kada po prvi put stupam javno pred vas, ako ne nježnim pozdravom mira? Koju ljepšu riječ da vam upravim u ovom času dok vas tolike vidim pred sobom, od one: »Milost vama i mir od Boga Oca našega, i Gospodina Isusa Krista« (Rimlj 1, 7)? I doista, u sadašnjem času, kad je bura čuvstava zaokupila moje srce, ja ne znam da vam upravim ljepši i miliji pozdrav. Pa i Gospodin Isus Krist iza svoga slavnog uskrsnuća pozdravlja svoje apostole riječima: »Mir vama!« (Iv 20, 19). Neka bude — dakle — mir i dobro Gospodina našega Isusa uvijek s vama; neka cvate u ovoj župi i neka je vodi k žuđenom cilju vječne sreće! Eto vam najljepše želje, eto vam najdražeg pozdrava, što ga upravlja novi pastir svomu stadu.

Čita se u Sv. Pismu da je Saul bio ukoren, što nije vjerno izvršavao naloge u bici s Amalećanima, koje mu je Gospodin dao, i da je zbog toga naređeno Samuelu da pomaže Davida za novoga kralja. Ali Samuel, bojeći se srdžbe Saulove, reče Gospodinu: »Kako da idem? Ako to čuje Saul, ubit će me!« Gospodin mu naredi da ide u grad Betlehem i da govori s narodom. Poglavice ga upitaše: »Znači li tvoj dolazak dobro? I ja se, predragi, danas nalazim u istom položaju, iako ne s istim zadatkom. Mnogi bi me mogao pitati: s kojim namjerama dolaziš ovamo? »Znači li tvoj dolazak dobro?« A ja na to odgovaram: Došao sam među vas da vršim službu pomirenja i mira, da se žrtvujem vama i Gospodinu. Vas — pak — pozivam da mi svojim silama u ovoj žrtvi pomognete.

Župnik je — dakle — čovjek požrtvovanja. Sama riječ »žrtva« sadrži u sebi nešto plemenita i velika, kao što je plemenita i velika ljubav koja je nadahnjuje. A ljubav je ona moguća sila u borbi protiv sebičnosti i raznolikih zala, što ih uzburkane strasti prouzrokuju u ljudskom društvu. Stari narodi zatomili su samozataju i nisu poznavali ljubavi. Istina, rimska nam povijest, na primjer, govori o mnogim junacima koji su se žrtvovali za slavu domovine, ali više nego čuvstvo ljubavi poticalo ih je na žrtve častohleplje i besmrtnost slavnog imena. Bio im je nepoznat pojam ljubavi, koji nas, nakon pojave kršćanstva, čvrsto vezuje u jedan sami vez, koji od roda ljudskoga čini jednu obitelj u kojoj se svi smatraju braćom. Ovakav uzvišen pojam ljubavi i njezine neprocjenjive plodove pokazao nam je istom Isus Krist, koji se sav žrtvovao za korist i spas roda ljudskoga, koji je to osobito dokazao na Kalvariji; sve-

ćenik je — pak — onaj koji ovu žrtvu čini vječnom na našim oltarima.

Ali ima još jedan oltar i još jedna žrtva, što ih Svevišnji zahtijeva za spas ludi. Taj oltar je srce svećenikovo, ta žrtva je isti svećenik. On je žrtva od jutra do mraka, žrtva svih dana, cijelog života. Ta žrtva zove se samozataja. Može li se zamisliti veće, heroičnije samozataje nego li je ona katoličkog svećenika koji se posvećuje dušobrižničkoj službi? Zar je veća — možda — samozataja recimo jednog hrabrog vojnika? Ja se klanjam tako požrtvovnim osobama, koje se podvrgavaju najstrožoj disciplini, koji su spremni i na smrt, ako to dužnost nalaže. No žrtva jednog časnika ili vojnika samo je za malo godina. Nije tako s dušobrižnikom. Njegova borba traje koliko i život, njegova služba istom smrću prestaje. »Zbogom« koji svećenik upravlja svijetu i svjetovnim ugodnostima, svojoj obitelji i prisnim osobama, nije za neko vrijeme, nego za uvijek. On je određen za pastira novoj obitelji koju često i ne pozna, koja nerijetko njegove očinske opomene i brižljivo nastojanje za moralni napredak s omalovaženjem dočekuje, a ta nova njegova obitelj jest župa.

Požrtvovan je život i dobrog domaćina i brižljivog vladara, no njihova briga, njihovo nastojanje odnosi se samo na jednu obitelj, na jednu državu. Nije im dopušteno proširiti svoj rad na korist cijelog čovječanstva. Ako od njih tražite koju žrtvu, što bi bila na uhar svih naroda i sveljudskog napretka, vjerojatno će vam odgovoriti da ne mogu, jer su vezani da rade na korist svoje kuće ili države, pa makar njihova korist bila i na štetu ostalih. Naiđe li se — pak — na poneko iznimaka, svijet im se divi i drži ih za dobročinitelje ljudskog društva. Pa dobro! Ali ono što je za svijet junaštvo i dobročinstvo, to je za dušobrižnika dužnost! Bog i narod, to su dva nerazdruživa predmeta njegove ljubavi. Koliko je on čovjek Božji jer mu je prvotna dužnost raditi na čast i slavu Božju, toliko je čovjek narodni, jer je narodu u svakoj potrebi pri ruci, pomoći i utjehi; kad tko ugleda svjetlo Božje i kad Bogu dušu daje, u svakoj važnijoj zgodi ljudskog života.

Poput sv. Pavla, župnik se s ožalošćenima žalosti, s bolesnicima trpi i svaka nezgoda njegovih župljana nađe odjeka u njegovu srcu. Izložen je svakoj pogibelji; bilo ili ne bilo ružno vrijeme, alpinski put, pogubno putovanje, odmakla noć — vi ga zovete, a on se bez odugovlačenja odazivlje, hiti da vam pomoć pruži; vjersku pomoć i utjehu pruža bolesniku bez obzira na pogibelj priljepčive bolesti, kužnog zadaha i bilo koje druge neugodne okolnosti. Sebe zaboravlja i potpuno se žrtvuje u korist bolesnika.

Da vidimo, koji je glavni uzrok koji sili dušobrižnika na tolike žrtve. Nije to ni slava, niti materijalni probici, već ljubav za spas duša. Dušobrižnik ne traži vaše imanje, vašu naklonost, on traži jedino vas, vaše duše, da ih s Bogom izmiri, da ih spasi. Kad je Oton III pohodio sv. Mila pustinjaka, ponudi mu da smije zatražiti što god hoće od njegova prostranog kraljevstva. Svetac sve odbije, zatraži ipak jedno: spas njegove duše.

Ako je — dakle — takova požrtvovnost jednog dušobrižnika, koju čast zaslužuje on od onih, kojima je dodijeljen? Pa sve i kad ne bi bio osoba dostojna naročitog poštovanja, svećenik treba da bude časćen

zbog sv. Reda i službe koju obavlja, osobito zbog časti Onoga koga na zemlji zastupa.

Kao nasljednik one sedamdeset i dvojice učenika, koji su uz apostole širili kraljevstvo Kristovo na zemlji, dozivljem vam u pamet one rieči što ih je utjelovljena Mudrost upravila svojim učenicima: »Tko vas sluša, mene sluša« (Lk 10, 16). Stoga, dok ja kao vaš dušobrižnik budem nastojao s Božjom pomoći da tražim zalutale ovčice i da ih vodim na pašu vječnoga života, dok se budem posvećivao vašem duhovnom napretku i napretku vaše djece, tražim i od vas, dragi moji vjernici, da rado slušate riječ Božju, da je opslužujete, jer bi inače bez vašeg sudjelovanja moje poslanje bilo uzaludno.

Sada ću — pak — intimnije pristupiti k Božjem žrtveniku, uzaći na novu, otajstvenu Golgotu, da tu na mističnom žrtveniku prinesem svetu pomirnu žrtvu, žrtvu prosnu, žrtvu zahvalnu, u prvom redu za vaše duhovno dobro, za vaše svakidašnje potrebe, potrebe vaših milih i dragih, a nada sve da u vašim srcima uvijek kraljuje mir Kristov, da »imate mir sa svim ljudima« (Rim 12, 18).

Zato vas i ovom prigodom još jednom pozdravljam riječima sv. Pavla: »Milost vama i mir od Boga Oca našega, i Gospodina Isusa Krista« (Rimlj 1, 7).

ODLAZAK IZ ŽUPE

Ima časova u ljudskom životu u kojima ne vlada razum nego čuvstvo. Ima opet čuvstava kojima se ni najjača volja ne može da opere. U takvim se časovima nalazi čovjek osobito onda, kad ga dirljiva čuvstva savladaju, kad se mora dijeliti od milih osoba. Evo i mene ovih dana u takvom položaju. Nastojat ću ipak da za čas zatvorim srce, da ušutkam čuvstva koja bi ovom zgodom htjela da dadu oduška, da vam za posljednji put uzmognem kao vaš dušobrižnik dati neke očinske opomene i pastirski blagoslov.

Nastojat ću da izbjegnem sve ono, što bi vas moglo ganuti, a molim da budete i vi jaki, da mi prištedite svako ganuće.

Prije — ipak — nego vam upravim svoje zadnje opomene i podijelim svoj blagoslov, moram unaprijed reći da ja niti mogu, niti to držim valjanim i shodnim, držati vam pri odlasku zadnji govor — biran ili ne, visok ili učen. Radije ću vam priznati da danas najnepripravnije, premda najteže za me od kada sam počeo propovijedati, stupam pred vas da vam govorim. A to iz jednostavnog razloga što sve mora umuknuti: razum i razlozi, kićenost i nauka — kada srce srcu govori.

Želja je bila starijih crkvenih vlasti da preuzmem drugu službu. Gledajući u crkvenim vlastima volju Božju, prignuo sam glavu — iako mi je teško ostaviti ovo lijepo mjesto, gdje sam se osjećao kao da sam se u njemu rodio i odgojio, i oprostiti se s vrlim narodom, koji sam svom dušom svojom zavolio.

Sjećam se — oh kako brzo godine lete — kad sam po prvi put ovamo došao. Što sve nisam onda čuo? Jedni su govorili: »Teško je ovdje biti župnik«; drugi: »Nije više župniku kao što je negda bilo ...«, pa netko ovo, netko ono ... Ja sam slušao i, što sam smatrao korisnim za što bolji uspjeh moje službe, pamtio, drugo zaboravio.

Danas nakon ... godina što sam upravljao ovom župom mogu da rečem: Hvala dobrome Bogu, koji mi je u pomoći bio; odlazim sretan, jer me prati zahvalnost ovog čestitog naroda.

Spominjem tek toliko, da nije uvijek ni meni sreća pjevala. Trpio sam ponekad, i duboku bol osjećao u srcu. Svladavao sam se, osobito kad bi opazio naglu ćud ili vruću narav. Štogod sam podnio, to sam odmah u srcu oprostio; nikomu zlo odvratio. Još onda kad sam preuzeo upravu ove župe, prva mi je dužnost bila sebe i sve svoje župljane, čitavu župu staviti pod okrilje Presvetog Srca Isusova i Prečistog Srca Marijina. Druga mi je dužnost bila točno odrediti sebi zadaću. I odredio sam je. Osim onih općenitih dužnosti, ja sam sebi stavio u dužnost dvije stvari: 1. narod ljubiti, 2. narod uzgajati, oplemenjivati.

Danas, kad bacim pogled na svoj boravak, na moj rad u vašoj sredini, mogu kazati da sam svoj narod ljubio i uzgajao. Ljubio sam vas, draga moja braćo,

srcem i dušom. Ljubio sam vas koliko se može ljubiti. Što više, sjedinio sam se s vama toliko, da je vaš napredak bila sreća moja, šteta vaša — bol i žalost moja. Ako sam ponekad ukorio, ukazao bolji, pravi put, to je opet bilo iz ljubavi i za vaše dobro. Uprav vaše vječno dobro, više nego vremenito, a i vremenito bez dvojbe, meni je bio putokaz, mjerilo u mojem radu. To dobro traži da vam kao u oporuci upravim neke želje:

1. Ponizni budite, cijenite značajnost, poštenje i čast!

2. Povjerljivi jedan prema drugomu bez lukavosti, bez izigravanja i nadmudrivanja.

3. Imjate brigu ne samo za sebe, za svoj dom, nego za cijelu župu kao zajednički dom!

4. Neka vas čvrsto veže ono što je svima zajedničko: sveta Katolička Crkva!

5. Iskorijenite mane, nadasve bogohulnu psovku!

6. Gajite i cijenite krepost, oboružajte se oružjem svete molitve, osobito zajedničkim moljenjem svete Krunice.

7. Pristupajte često na sv. Sakramente i ne propuštajte sv. Misu u nedjelje i zapovijedne blagdane!

Uzgojitelj treba da utvrdi u gojencu vrline i sve lijepe sposobnosti i sklonosti. U mnogome iznosit ću vas drugima za primjer i izgled. Da istaknem vaše vrline, spomenut ću neke: 1. Žarku privrženost Katoličkoj Crkvi, 2. milosrdnost prema siromasima, 3. ljubav za čast i poštenje, 4. držanje discipline i ugleda. Dok vam ove vrline hvalim, želja mi je da ih uzdržite i mlađima u amanet ostavite. Cijenite sv. Vjeru, budite milosrdni i ljubazni sa svakim, držite se časti i poštenja iznad

svega. Tako ćete se najbolje odužiti Bogu, Crkvi i našoj dragoj Domovini.

Svih vas skupa od srca pozdravljam. Neka vam je čast i hvala na primjernoj brizi oko uređenja i održanja Božjeg hrama, osobito na revnosti u pobožnosti prema Presvetom Srcu Isusovu i Prečistom Srcu Marijinu! Vi ste Njima posvećeni, neka su — stoga — ova dva slatka zaloga uvijek s vama! Hvala vam, poštovane sijede glave, za lijepe savjete našoj mladeži, izgledan život i za utjehu i podršku koju ste više puta i meni iskazali. Hvala svima i svakom na suradnji i pomoći koju ste mi bilo kada pružili. Hvala i onima koi su mi dali prigodu da naučim bolje poznavati ljude i uzdati se u Boga. Svima, koji su ovdje i drugdje, moj iskreni pozdrav, moje najljepše želje, moja trajna, topla hvala.

Na svršetku još jedna iskrena, bratska preporuka: neka moj velečasni nasljednik bude primljen u vašu sredinu onakovom srdačnošću, povjerenjem i pouzdanjem, kako ste mene primili, kako se sada sa mnom opraštate. Njegova služba, služba dušobrižnika — to vi dobro znate — nosi sa sobom bezbroj poteškoća, mnogo napora, mnoge brige. »Umjetnost nad svim umjetnostima jest briga oko duša« (Sv. Grgur) isticali su sveci. Ponudite mu — stoga — odmah na početku svoju pomoć, pružite mu živu suradnju, time ćete uvelike olakšati njegovu uzvišenu i svetu službu oko vašeg posvećenja, vaše vremenite i vječne sreće.

»Milost Gospodina Isusa (Krista), i ljubav Boga, i zajednica Duha Svetoga sa svima Vama!« (2 Kor 13, 13). A sada neka vas Bog blagoslovi: blagoslov Boga Oca, Sina i Duha Svetoga sašao na vas, čuvao vas i ostao uvijek s vama! Amen

PRIGODOM DOČEKA BISKUPA

Preuzvišeni Oče! Ovaj značajan naslov, koji biskupu i inače tako lijepo pristaje, izraz je one žarke ljubavi, razdragana srca i ushita oduševljenja, što Vam ovaj vjerni narod skupa sa mnom očituje poradi ljubavi koju gajimo u srcu prema Vašoj Preuzvišenosti — kao svom ljubljenom natpastiru i zbog velike radosti koju danas na poseban način osjećamo videći Vas u našoj sredini. Znamo da su ovu razdraganost kadri proizvesti samo nježni sinovski, vjerski osjećaji i visoki pojam o auktoritetu. Zato je Vaša visoka posjeta za nas ne samo velika čast nego i velika radost koja će nam ostati u slatkoj uspomei.

U nadi da se Vi u ovom svečanom času osjećate kao sretan otac, slobodan sam uvjeriti Vas da se i mi osjećamo i radosni i oduševljeni kao djeca koja se nakon duljeg vremena opet nalaze pokraj oca — ne po krvi, nego po duhu i po srcu. I kao što nejako dijete tepa, smješka se i maše ručicama prema ocu, i zlatnim nevinim očicama napaja dušu i srce svoga oca miljem i omiljem, nadom i srećom, tako — eto i mi, ushićeni vjerskim zanosom, ne možemo da upotrebimo uobičajene nazive, nego se iz svih naših grla čuje samo jedan glas: Evo nam oca!

Naše oči, pročišćene suzom radosnicom, a prosvijetljene svjetlom vjere, vide u Vama brižljivog oca, dobrog pastira, neustrašivog čuvara i učitelja baštine Gospodina našega Isusa Krista. Zato naši duboki vjerski osjećaji i obilje današnje radosti ne prihvaća ovog časa prosti običaj da Vam ponudi kruh i sol, nego idu dalje, mnogo dalje, te Vam poklanjaju *čast* kao duhovnom ocu, *ljubav* kao pastiru, *pouzdanje* kao čuvaru nauke Isusove i *vjernost* kao učitelju. Ove lijepe darove usađene nam u srce po najuzvišenijoj nauci sv. Vjere — izvolite, Preuzvišeni Oče, primiti kao prvi poklon pri dolasku u ovu našu i Vašu župu.

Mi veoma mnogo cijenimo Vaš pohod, tim većma što znamo da je težak biskupski križ, iako zlatan. No, Vi dobro znate da je teži i veći bio Isusov. Isus nije pod križem podlegao, a našao se i Šimun da Mu ga pomogne nositi. Ne ćete ni Vi, jer će Vam pomoći Višnji Bog i Duh Sveti. Pomoći će Vam i nebeski zaštitnik naše biskupije; što više, kadgod budete osjećali teret noseći križ Kristov, pomoći će Vam vjerni narod i požrtvovno svećenstvo. Pomoći će Vam odano i odvažno, jer su Vaša plemenita nastojanja u svetoj biskupskoj službi — nastojanja sve djece Božje koju Vi vodite, za koju se kao brižljivi otac starate. Vi ste uvijek ponosno nosili zastavu pobjede i vjernosti svome Kristu, zato na svakom Vašem putu čitamo tragove ljubavi i dobrote dobroga pastira, koji toliko osjeća za svoje stado. Mi Vam — pak — obećavamo da ćemo Vas u crkvenim stvarima u svemu slijediti, jer znamo da su nam Vaš vrijedni život, Vaše smjernice — putokaz za vječni spas!

Došli ste, Preuzvišeni Oče, k nama da u žarkoj molitvi sazovete Duha Svetoga nad ovo svoje stado, ali osobito na mladež našu — na drage krizmanike. Pred našim očima ponovit će se onaj sretni čas iz prvih kršćanskih vremena kad je Duh Sveti sašao nad Apostole. Preko Sakramenta sv. Krizme, koji ćete Vi podijeliti našoj djeci, saći će nad njih Djelitelj svih milosti — Duh Sveti. Hvala Vam, Preuzvišeni Oče, na velikoj dobroti koju nam iskazujete; hvala poradi neusporedivog Dara koji po Vama dolazi k nama!

Ali, što je još više i što dijete ne može iskazati, pozdravlja Vas danas naše srce i značajnim, iskrenim: Hosanna — Benedictus! Kličemo Vam »hosanna«, ne kao Židovi Isusu, ne ni u demagoškom modernom smislu, nego u smislu pročišćenom i posvećenom po religiji koja svakom, a ne samo vjerskom i moralnom, nego i građanskom djelu daje idealniji smjer i uzvišenije značenje.

Dao Bog da Vam se svugdje i uvijek kliče samo: Hosanna — Bendictus; blagosloven sada i uvijek; blagosloven koji dolazi u ime Gospodnje! Da, blagosloven sada i onda, kad budete na triumfalnom putu prema nebeskoj rezidenciji; blagosloven ovdje i u vječnosti, hosanna — benedictus!

PAPIN DAN

Naš Sveti Otac i vrhovni pastir Papa Ivan XXIII slavi dana 4. studenog svoj krunidbeni dan. Tog je dana pred 3 godine u Vječnom Gradu bio okrunjen trostrukom papinskom krunom. Mi se tom uzvišenom datumu sinovski veselimo. Zato ćemo i ove godine što svečanije proslaviti Papin dan i zahvaliti Bogu, što nam je u ova teška vremena dao Papu Ivana, koji je svojim tolikim krepostima, izvanrednim pothvatima, najvećom ljubavlju i pravom očinskom pristupačnošću osvojio bezbrojna srca i zadivio cio svijet. Osobito je zadivila svijet njegova prekrasna enciklika »Mater et magistra — Majka i učiteljica«, koja je u ove naše dane došla svijetu kao posebni — spasonosni dar neba. Papa i ovom enciklikom pokazuje put, kojim bi trebalo da pođe svijet da bi došao do žuđenog mira i pravednog poretka. Papa očinski opominje i pozivlje sve i svakoga: Natrag Kristu i Njegovim božanskim zakonima!

Povjesnička je istina da se ruka Božja očituje u povijesti Crkve i Papinstva. Kadgod je Crkvi trebalo, poslao joj je Bog čovjeka uprav za to vrijeme. U sudbonosnim vremenima vladale su gotovo uvijek dalekovidni pape, očito od Boga opremljeni za tu svoju misiju. Vidimo to i u ovom našem buntovnom, nemirnom stoljeću, koje je na papinskom prijestolju imalo velikih Božjih ljudi, izvanrednih revnitelja i reformatora, vještih diplomata — mirotvoraca, muževa svetačkog, jakog, pronicavog i darovitog duha, dok smo u današnjem papi dobili pravog Dobrog Pastira, čovjeka evanđeoske duše, katoličkoga — sveobuhvatnog srca.

Tri godine javnog rada nije baš neznatan period u životu revnog kulturnog radnika; ali u životu jednog suverena svakako može da bude epoha zapisana u povijesti zlatnim slovima. Kod našeg Svetog Oca tri godine, od kada vlada, ne znači samo vrlo aktivni period javnog rada i vladanja, nego i jedan neprekidni niz od 1.080 dana sprovedenih u molitvi i radu za dobro cijelog čovječanstva, u naporu i žrtvi za sreću svih vjernika, u ljubavi i nastojanju za spas svih duša, u radu za slobodu, moral, mir i prosvjetu svih kontinenata. Velikim njegovim naporima odgovaraju triumfalni uspjesi; velikom nastojanju velike zasluge za cijeli svijet. Zato je čitav svijet ovom zgodom obuzet spontanim, plemenitim i svim slojevima zajedničkim ushitom prema Svetom Ocu u znak zahvale i priznanja.

Veličanstvena bazilika sv. Petra u Rimu, sve katedralne i župne crkve, čak i u najzabitnijem seoskom sjedištu primit će pod svoje svodove predstavnike svih nacija, vjernike svih narodnosti, dobi i staleža. I svi će prinositi Bogu poput zlata i tamjana ugodne molitve za zdravlje zajedničkog Oca uz tople zahvale Providnosti što nam je dala Ivana XXIII, papu dičnog kao naučnog radnika, sposobnog kao vještog — miroljubivog diplomatu, gorljivog kao oca i pastira, a providencijalnog kao promicatelja kršćanskog jedinstva.

Oh, kolika će biti utjeha Svetom Ocu kad vidi i dozna da se njegova ogromna obitelj od 430 milijuna katolika kupi oko njegova prijestolja u sjeni oltara, da mu toplom molitvom iskažu sinovsku ljubav i usrdno mole u duhu njegovih velikih nakana: za ljubav i jedinstvo među kršćanima i uspjeh najavljenog sveopćeg crkvenog sabora; a pod svodovima kićenih dvorana da mu govorima i svečanim priredbama javno izrazuju privrženost, štovanje i ljubav? Između svih 430 milijuna sinova i kćeri pristupa evo danas i dio drevnog Dubrovnika, župa Gruž, da mu odavle, kad ne može ispred njegova lica, glasno i zanosno poruči:

I ovdje, Sveti oče, u luci malenog, ali Svetoj Stolici dobro poznatog Dubrovnika, grada, koji je za vrijeme svoje samostalnosti imao u Tvojim slavnim predšasnicima najmoćnije zaštitnike tisućljetne slobode i najizdašnije pokrovitelje svoje visoke kulture, i ovdje u Gružu, koji je gradio brodove te se pod okriljem neumrlih Papa borahu za kršćanstvo i civilizaciju Evrope, i ovdje, Sveti Oče, ima Tvojih vjernih sinova i kćeri, koji se danas okupiše da zahvale Bogu koji Te postavio na Petrovu Stolicu, koji Te krijepi i prosvjetljuje, da Ga prose neka Te i nadalje uzdrži zdrava i bistra, hrabra i krepka na kormilu Petrove lađe i da Ti izljevom svog srca nagrađuju očinsku ljubav i brigu.

Naš je pogled uvijek, a osobito danas, upravljan k Tebi, Sveti Oče! Naše je srce uvijek, a danas pogotovo, uz ono Tvoje očinsko i plemenito. Tvoja radost — naša radost, Tvoji uspjesi — i naši su uspjesi, jer je Tvoja vjera naša vjera. Ti si glava — mi udovi; zato su Tvoje boli zajedničke boli, Tvoje borbe i naše su borbe! Ti si dobri pastir, a mi vjerne Tvoje ovce. Dobroti stoga Tvojoj odgovaramo odanošću i privrženošću svojom. Ti si temelj Crkve. U tom temelju hoćemo da budemo ugrađeni kao granitni kamenčići, koje nikakva sila neće moći otcjepiti. Ti si neustrašivi kormilar simbolične lađe. U Tvojoj lađi sigurno ćemo ploviti k luci spasa i s Tobom broditi spravni da vršimo što zapovjediš. Gdje si Ti — tu je Petar; gdje je Petar, tu je Crkva Kristova, kojoj ćemo odano do zadnjeg izdisaja služiti. Gdje si Ti, tu je — dakle — Onaj, koga na zemlji dostojno predstavljaš: Isus, naš put, istina i život. Po tom putu, koji Ti pravo pokazuješ — neustrašivo ćemo do zadnje mete stupati. Istinu, koju prosvjetljen i vođen po Duhu Istine nepogrešivo naučavaš, ponosno ćemo priznavati, revno širiti i na svakom koraku hrabro braniti. Po istini ćemo — pak — zadobiti i život.

Svijesni smo, Sveti Oče, da je svijet pozorište neprekidnih, teških i bjesomučnih napora i borba protiv Isusa: napada i borba počam od rimskih imperatora, provale Barbara, bijesa krivovjeraca i otpadništva, pseudoreformacije i pseudofilozofije, revolucije i kultur-kampfa, do masonerije i drugih podzemnih sila. Ali smo svijesni također i toga, da kolikogod jaki bijahu i Neroni i Kaligule, i Arijevci i Atile, i Henrici i Fridrici, i Luteri i Kalvini, i Volteri i Robespieri, i Napoleoni i Bismarci — i svi skupa koji se dizahu ili se dižu protiv Crkve Kristove, da je jači i izdržljiviji temelj na kojemu je Crkva sagrađena od svih njih skupa. Svi se oni razbiše kao pjena o klisuru. Njihove su zvijezde ugasnule, a papina uvijek sjaji. Njihove su se katedre srozale, a papinska je danas tvrđa nego ikada. Njihovi su se barjaci zastiđeni savili — a papinski se slavodobitno uvijek vije. Onaj koji jest i koji će uvijek biti — obećao je Crkvi i papinstvu život

sve do svršetka svijeta. Zato je papinstvo — kao temelj Crkve — izuzeto od vječnog zakona raspadanja.

Eto nama utjehe kad smo s Tobom, eto nade u život i pobjedu kad smo pod Tvojim barjakom, Sveti Oče! A Božanski Učitelj, koji Te je uzvisio na najčasnije prijestolje, neka Ti udijeli potpuno prosvjetljenje, da uzmognemo još dugo slušati iz Tvojih blagih usta riječi istine i života, koje će bludnju raspršavati, um prosvjetljivati, srce bodriti, žalosnima útjehu, dobrima podstrek, a zlim popravak nositi. Neka Ti udijeli kišu blagoslova i obilje milosti, da budeš napaćenom čovječanstvu uvijek blagi otac i milosrdni Samaritanac! Neka te napokon obdari srećom, da vjerne sinove budeš uvijek veseo gledao okupljene u zgrljaju katoličkog bratstva i jednodušnosti, a otpale da jednom zadovoljan ugledaš povraćene u jedinstvo svete Crkve kao sinove jednog Oca i članove jedne, najveće i najjedinstvenije zajednice! U to ime primi iz ove, Svetoj Stolici kao i nama jednako mile, hrvatske obale topli kao sunce pozdrav, a jaki kao valovi naš usklik: Slavni Ivane, svijetlo svijeta i diko današnjega vijeka: »Ti si Petar!« Vjerni smo Ti, i ostat ćemo Ti vjerni! Skupa s Tobom ostajemo uvijek uz križ i uz Evanđelje!

BLAGOSLOV ZASTAVE KATOLIČKOG DRUŠTVA

Blagoslov jedne zastave bio je uvijek događaj ne samo za društvo kojega se zastava blagosivlje, nego i za cijelo mjesto u kome društvo djeluje.

I blagoslov vaše zastave jest događaj radostan i znatan, za vas u prvom redu, draga braćo, a onda i za sredinu u kojoj razvijate svoj rad.

Zato ja dajem oduška radosti cijele ove župe, pozdravljajući vas u ovoj starodrevnoj crkvi, čestitajući vam ovaj god i uspjeh i želeći napredak i cvat vama i vašem časnom društvu.

Sigurno ste više puta vidjeli kad se u ratnoj mornarici diže ili spušta zastava, kako mornari odaju počast. Zašto? Komu ili čemu? Zar onom platnu od kojega je izrađena zastava? Ne!

Vojnici gledaju u zastavi vojnu snagu svoje države, moć, slavu, veličinu — dapače istu državu ili domovinu. Na njoj se blista stara slava. U ratu su u nju uprte oči vojnika. Pod njezinim lepršanjem stupaju čete naprijed. Ako izgube bitku, gledaju spasiti zastavu. Kad su nju spasili, spasili su čast.

Dok vojnik ranjen na bojnom polju već izdiše, ako vidi zastavu, vidi domovinu, rod, ženu, djecu i mirno umire.

Crkvena zastava, zastava katoličkog društva, također je simbol — znamenje. Koje?

Svi su kršćani, predragi vjernici, Božji vojnici. I kao što su negda tisuće vjernika prožeti ljubavlju prema Bogu i svetim mjestima u veliku zanosu išli da oslobode sveti Grob i druga mjesta posvećena životom i smrću našega Gospodina Isusa Krista, i zato trpjeli i stradali, danas također novovjeki kršćani treba da čuvaju ne Grob nego baštinu istoga Gospodina našega, oličenu u kršćanskoj civilizaciji.

Ovu baštinu upropašćuju oni, koji ruše temelje na kojima ona počiva : vjeru i moral. Zato štititi vjeru i moral — znači štititi i spasavati kršćansku civilizaciju od novovjekog poganstva.

Kojim sredstvima? Ne oružjem vatrenim, nego duhovnim, a to je vaše moralno i izgledno življenje po vjeri.

Pravi kršćanin, osobito pripadnik katoličkog društva mora da živi po vjeri i moralu. Mora biti budan, da se ovim najvećim vrednotama nigda ne iznevjeri. Ni zlato ni srebro, ni novac ni časti, ni namještenje ni služba, ništa ne smije u vašim očima imati ni jednaku, a kamoli veću vrijednost od vjere i morala.

Zato na Misu, na Ispovijest, na Pričest, u procesijama javno ispovijedajte Boga i vjeru. Prednjačite, jer više može dobar primjer, nego i najbolja propovijed i najuvaženija škola. Imajte uvijek na umu : za zastavom idu samo čisti, časni. I nemojte se bojati! Borite se za uzvišene i svete ideale, a ti ne mogu ostati nenagrađeni nebom, gdje se čvrsto nadamo dobiti neprocjenjivu nagradu za sva moguća stradanja i poruge, jer smo bili sljedbenici zastave raspetoga Kralja.

Vaša vas zastava podsjeća na kršćansku kuću, katoličku obitelj. Dom, u kojemu su svi članovi povezani ljubavlju Božjom, u kojemu svi čuvaju milo obiteljsko ognjište čistim srcem, istinskom ljubavlju. Pogled na vašu zastavu neka vas uvijek potsjeća da ste dužni čuvati svoj dom, svoju obitelj, lošeg utjecaja sa strane, naročito psovke i kletve, a gajiti međusobnu ljubav u kući i izvan nje. To traži od vas Bog, vaše katoličanstvo, vaš pristup u ovo časno i zaslužno društvo, vaše poštenje i vaše rodoljublje.

I na rodoljublje vas podsjeća vaša zastava. Dobri vjernici uvijek su bili i dobri rodoljubi. Članovi katoličkog društva pogotovo. Domovinu ljubiti, za nju raditi, biti discipliniran i ne očekivati nagradu, dužnost je svakog pravog rodoljuba. Sve za vjeru i domovinu, klicali su naši stari; taj krik neka se izvija i iz vaših grudi, osobito neka se očituje u vašem životu. To geslo neka vas uvijek sjedinjuje pod ovom vašom zastavom, da poput lijepo uređene čete vojujete za najviše ideale.

Predragi! Jednom je car Napoleon posjetio grobnicu nekog proslavljenog vojskovođe. Na grobnici je bila položena kaciga i mač neustrašivog junaka. Jedan iz Napoleonove pratnje dobaci caru : »Veličanstvo, uzmite Vi ovaj slavni mač!« Napoleon, donekle uvrijeđen, s ponosom odgovori: »A zar meni nije dostatan moj mač?«

Danas se, predragi, mnogi svrstavaju pod razne zastave. Sa svih strana čuju se pozivi : »Dođi pod moj stijeg!« Vaš odgovor neka bude: A zar meni nije dostatna moja zastava?

Doista, stupajući pod zastavom vašeg časnog društva, ispovijedate vjeru u najuzvišenije ideale, očitujte spremnost za njih raditi, trpjeti, za njih se boriti. Sve se

to može ukratko, jezgrovito reći sa onih par riječi: Sve za Boga i domovinu. To je i najbolji način kako ćete počastiti svoju zastavu i odgovoriti na zahtjeve, na koja vas sjeća vaša zastava.

U toj vjeri i odlučnosti neka vas pomogne Bog i vaš sveti zaštitnik — divni uzor časne i svete borbe i neuporedive pobjede. To vam svima u ovoj svečanoj zgodi od svega srca želim i prosim.

JUBILEJ KATOLIČKOG DRUŠTVA

Draga braćo! Kad ste jutros stupili u lijepim redovima da obavite ovu skromnu, ali značajnu proslavu ... godišnjice opstanka vašeg časnog Društva, vi ste opazili da vam se srce napunja mješavinom osjećaja: radosti i ponosa, udivljenja i priznanja, utjehe i nade. Budući da su to plemeniti osjećaji, želim da ih posebno istaknem, kako bi se ispoljili i ostavili u vama trag i utisak.

Prva vrsta osjećaja, koju uzrokuje ovako rijedak god, časne uspomene, rijetkog jubileja, jest čuvstvo radosti i ponosa. Ta kako da ne budete ponosni, da ste članovi jednog društva, koje već tim što je moglo ... godina postojati bez tuđe pomoći i uzdržati se vlastitom disciplinom, pokazuje udivljenja vrijednu svijest, visoku kulturu i lojalnu solidarnost? Kako da ne budete ponosni što ste dio jedne cjeline, koja vas je kroz ... ljetni svoj vjerski, humani i socijalni rad neprestano obasipala blagom duhovnog i tjelesnog milosrđa? Biti — dakle — član tako zaslušnog časnog Društva, koje je vršilo i od koljena do koljena prenosilo društvenu nutarnju silu i jednodušnost, socijalnu ljubav i skrb, znači čast i ponos za svakog pripadnika i prijatelja vašega Društva. Taj ponos koji ste jutros osjetili u srcu donio vam je duši onu radost, koja

vam se na licima osjeća i čita. Hoćete li vi taj ponos, ma da je ovdje ipak umjestan, sebi pripisati, ili ćete radije uskliknuti : »Ne nama, Gospodine, ne nama, nego imenu svojemu daj slavu, radi milosti svoje, radi vjernosti svoje!« /Ps 115, (111 B)/? Nimalo ne dvojim da ćete vi svi u jedan glas uskliknuti : iubilemus Deo — Bogu kličemo, Boga slavimo koji je svemu alfa i omega, početak, cilj i svrha.

Ali, draga braćo, u vašem srcu vri čuvstvo udivljenja i priznanja, pa kako ste prvu kitu poklonili slavi Boga dobroga i milosrdnoga, tako ćete i ova druga čuvstva pokloniti uspomeni časne svoje pokojne braće — članova i osnovatelja. Bez njihova nastojanja i truda ne biste uživali mnoge plodove što ih danas uživate. Oni su na čvrstim temeljima podigli ovo vaše Društvo i na tim temeljima dalje gradili, da vam ostave čvrstu i bogougodnu baštinu uz pomoć i pod okriljem vašeg svetog zaštitnika. Podigli su ga na idealnom bratimstvu, jednodušnosti, žrtvi i ljubavi. Bratimstvu, kako ga je otrag 20 stoljeća zaveo i utvrdio prvi naš brat — Isus Krist; bratimstvu, koje nije u kršćanstvu fraza nego djelo; koje nije negativna veza, pa zato i kratkotrajna, nego pizitivna, plodna i trajna, jer je oplođena ljubavlju i žrtvom u korist drugoga. Zato ovo bratinstvo, žrtva i ljubav stvoriše velebna djela kršćanskog milosrđa i mnoge utvrdiše u dobru, čistu i poniznu srcu. Zato se naša katolička društva skrbe da njihovi članovi budu u saobraćaju druževni, u življenju uredni, u radu pošteni, na smrti namireni Tajnama sv. Vjere, a po smrti časno sahranjeni. Uz vjersku i društvenu skrb, vode — dakle — brigu i za izgradnju čovjeka u potpunom smislu ove riječi. I zato su naša katolička društva uvijek bila neka vrsta učionice iz koje izlažahu i izlaze ljudi, i to baš uzor-ljudi u vjerskom i društvenom životu. Da, uzori građanskih i moralnih vrlina, jer su visoko cijenili i marljivo sprovodili apostolovu poruku: »Sve i u svima Krist« (Kol. 3, 11). Zato, dok se divimo vašim utemeljiteljima što su znali ovo vaše Društvo osnovati na trajnim i čvrstim temeljima, njima nek je ova druga kita: priznanje i zahvalnost. Uspomena im je trajna i živa osobito zbog svijetla primjera koji vam služi na pobudu i nasljedovanje! Neka se njihova revnost zbog najsvetijih ideala prenosi od koljena na koljeno, jer ćete im tako očuvati svijetlu uspomenu i najviše pridonijeti daljnjem uspjehu i cvatu svoga Društva!

Treće čuvstvo, koje osjećate — čuvstvo utjehe i nade, neka bude kita za vas, dragi pripadnici ovog jubilarnog Društva! U vjekovnoj borbi između duhovnog i materijalnog, dobra i zla, u borbi koja se ispoljava nekad sakriveno, nekad oštro, u ovom stoljeću možda najoštrije, današnja proslava dokazuje nam, da na koncu pobjeđuje i triumfira ljubav nad sebičnošću, duhovnost nad prolaznošću. Tješite se — stoga — i ne malaksajte; ali, budite povezani u vašem Društvu vezom ljubavi, nesebičnosti i jednodušnosti, i rđa se zlata neće uhvatiti.

Draga braćo! Stupili ste u . . . godinu opstanka vašeg Društva. Staze su utrte, putevi izgrađeni. Ne treba vam se zato mučiti da krčite i gradite. Vama je samo nastaviti i ići tim sigurnim putem. Stupajte dakle sretnoj budućnosti. Ponosno, oduševljeno, jedinstveno, pod časnom i nepredobivom zastavom vašeg svetog zaštitnika. Dokažite da ste i vi jedno srce i jedna duša; jedne misli u vjeri otaca, jedne duše u baštinjenoj uglađenosti i kulturi; jednog srca u nesebičnom radu za opće i međusobno dobro. To neka vam bude program, to dnevna zapovi-

jed, to maja želja i čestitka. A kad vam vaš župnik nešto želi u ovako važnoj prigodi, onda budite uvjereni, da je to ne samo obična želja ili uobičajena čestitka, nego topla molitva za sreću, cvat i Božji blagoslov vašem Društvu — jubilarcu. Želje, čestitke i molitve i za svakog pojedinca od vas, da vas Bog uzdrži kao dične članove Crkve, vrle građane, koji će s ponosom čuvati baštinjene časne tradicije. Čestitam vam ponovo ovaj vaš časni jubilej i vapim: Gospodine, usliši molitvu moju. I vapaj moj k Tebi neka dođe!

PRIGODOM VJENČANJA

ZAKLETVA VJERNOSTI I LJUBAVI

Djelo koje ste sada izvršili, mili zaručnici, najuzvišenije je, najsvečanije i najvažnije u vašem životu. Taj čin zato treba da ostavi trajnu i duboku uspomenu na ovaj za vas veliki dan. Ovaj čin nije prosta obaveza niti neizvjesno obećanje, nego je to zakletva vjernosti i ljubavi, kojom ste se ovdje pred žrtvenikom vezali, a što je sveta Crkva preko svog službenika primila i blagoslovila.

Ima tu i nešto više. To nije propadljivi ugovor niti obična zakletva, nego vi ste primili Sakramenat, na koji je Krist Gospodin uzvisio ženidbu, oplemenjujući tako vašu zakletvu i obećanje koje ste zadali jedno drugomu, kojim ste se slobodno, bez ičijeg nagovora ili sile međusobno vezali. Ljubite se, eto vam velike riječi koju vam danas sa sv. Pavlom upravlja sv. Crkva, da se ljubite »kao što je Krist ljubio Crkvu i sebe samoga predao za nju« (Ef 5,25). Ljubite se, jer više niste dvoje, nego jedno tijelo, dvoje u jednome. »I što je Bog svezao, ne smije čovjek rastavljati.« (Mt 19, 6), Zato će — opominje sv. Pavao —— ostaviti čovjek oca svojega i mater, i prionuti će uz ženu svoju, i bit će dvoje u jednome tijelu« (Ef 5, 31). Ovu veliku istinu stavlja vam danas pred oči sveta Crkva, da uvijek postojano stupate stazom koju vam

je zacrtao Gospodin, kako bi vas na tom putu mogla gledati sretne i zadovoljne, a potom sretne i blažene u vječnosti.

Vi ste se — dakle — u ovom svečanom i najvećem času vašeg života vezali nerazrješivim vezom, vaš je udes postao zajednički. Bila bi velika opreka, kad biste mislili, da bi ovaj vječni vez mogao sam po sebi opstojati. To je nemoguće! Ovaj je vez uglavila vaša savjest i vječni Posvetitelj duša — Bog, pa zato i njegovu potpunost ne može drugi održati nego opet samo vaša savjest i Bog.

No, i najbolje naklonosti ovoga svijeta mogu ohladnjeti, zato i najplemenitije i najsavršenije srce ima svojih časova, kad se pusti zavesti. Dvoje i najsklonijih da se ljube, budu katkad obuzeti sebičnošću, koja je kadra uzdrmati temelje i najvećih zaduženja. Što onda da zaključimo? Zar da težnje i nade duša, kao što su vaše, nisu samo obmana? Nipošto! Dapače, one se mogu veoma lijepo i čvrsto uvriježiti u ljudskom srcu uz uvjet, da zaručnici najprije upoznaju nepresušivi izvor samozataje i požrtvovnosti. Gdje se nalazi taj izvor? Zar ovdje, na zemlji? Ali zemlja je majka strasti i sebičnosti! Nije li — možda — u našem srcu? Prije svega trebalo bi srce izliječiti. Gdje — dakle — imamo tražiti taj izvor? U Bogu!

Da, u Bogu, u Njemu samomu, u intimnom saobraćaju s Njime nalazimo onu čvrstu ljubav koja sve nadvladava i sve postizava, iz koje niče prava samozataja. U saobraćaju sa svojim Bogom dobivamo . . . onu nadnarvnu snagu i hrabrost, da možemo sve podnositi, za druge se žrtvovati, i tako postajemo slika raspetoga Boga-Čovjeka, Onoga koji je jedini uspio savladati potpunu, bezuvjetnu ljubav. Ljubav — dakle — punu požrtvovanja i samo-

zataje i ja vama kao svećenik-župnik i kao prijatelj želim svim žarom svoga srca, od Svevišnjega je prosim i nju vam predočujem kao kršćanski ideal vašeg ženidbenog života.

Ipak, u ovom požrtvovnom činu, iako je dio objema podjednak i ravnopravan, nije posve identičan. Onaj zaručnikov razlitič je od onoga zaručnice: muž naređuje, skrbi i vodi u duhu Božjemu i tako odužuje ljubavi, a žena iz ljubavi zadovoljuje dužnostima u istom duhu, za međusobno dobro, za sreću i napredak cijele obitelji.

Zaručniče! Ti si muž, u tebe je snaga i jakost, a koji su jaki, treba da budu velikodušni i plemeniti: ne smiju jakost samo u svoju korist upotrebljavati. Treba da ju rado pružaju slabijima od sebe. Najprije treba da krijepiš ono stvorenje, koje si sam izabrao za sebe; stvorenje koje je u tebi upoznalo više no prijatelja, koje se tebi posve povjerava i time ti iskazuje osobitu čast. Zar to ne znači počastiti nekoga, kad u njega stavljamo sve svoje pouzdanje? Tebe je, zaručniče, izabrala tvoja čestita zaručnica upravo da tebe slijedi, ostavljajući domaće ognjište uz koje je roditeljskom skrbi bila pažena, vođena i odgojena. Zato ti se od srca radujem, veselim i čestitam. Napreduj u dobroti jer ona zaduži sve. Dobrota je krepost muževa i otaca, ona osigurava sreću domaćem ognjištu, i dobrota očeva odsijeva kasnije na sinovljevom čelu i iz sinovljeva oka prelijeva ljubav i milinu.

Zaručnice! Majčino krilo uz koje i pod kojim si brižno odgojena, nije li ti ono o svemu govorilo? Znam, majka tvoja učila te je riječju i izgledom, da kršćanske žene, što više ljube, to se više posvećuju i žrtvuju za ljubljeno biće. Majčin — dakle — savjet neka ti je uvijek pred očima. Slijedi ga, jer će ti govoriti bolje i više od ikoje sli-

ke, riječi ili mrtve knjige. Nastoj da plam ljubavi u krilu tvoje obitelji uvijek živo plamti i pazi — makar i uz najveće žrtve — da se taj plamen ne ugasi i — ne daj Bože — pretvori u odvratan trulež koji ništi sve plemenito, uzvišeno i sveto! Tvoja prava sreća ne smije biti nego ona, koju ćeš jedino dijeliti sa svojim dobrim suprugom. Dobra žena nije nigda sretna nego samo onda kad čini sretnim svoga muža. K tome neka te resi blagost i strpljivost, kreposti koje svladavaju sve poteškoće.

Oboje, povezani ovim divnim vezom vaše ljubavi sakramentalno posvećene, odvažno i bez straha udarite novim putem, koji pred vama sam Bog otvara. Danas na osobit način silazi nad vas saziv sreće i blagoslova vaših dobrih nazočnih i nenazočnih — ali ipak s visina vječnosti prisutnih — roditelja, koji se osobito za vas Bogu mole ovdje i u vječnosti. Njihova je jedina želja da vas i nadalje mogu gledati sretne i zadovoljne, da im uvijek budete na čast i diku, da ostanete dobri i pobožni, da im se tako jednog dana priključite u blaženoj vječnosti.

Zapamtite još i ovo: blagoslov koji vam u ovaj lijepi, sretni vaš dan podjeljuje sveta Crkva, nije isprazan, prost obred, nego je to zalog vaše vremenite i vječne sreće. Kao službenik Crkve, podjeljujući vam blagoslov Božji osjećam duboko ganuće, pružajući vam ovu višnju jakost koja krijepi kršćanske obitelji, tajnu, koju jedino evanđelje poznaje.

Čestitajući vam ovaj najveći god vašega života, radujem se s vama, s vašom rodbinom i znancima, te sa željom da za uvijek sačuvate sklad i sreću koju danas u svom srcu osjećate, podižem nad vašim glavama svoje slabašne ruke i sazivljem vam blagoslov Boga Oca Sina i Duha Svetoga. Amen.

TEMELJ BRAČNE SREĆE

Ostvario se — evo — sretni i ugodni čas, o kojem su vaše želje toliko snivale, za kojim je vaše srce težilo. Vi ste sred gantuljive uzbuđenosti, što vam u srcu prouzrokuju vaši nježni osjećaji i iskrena radost vaše rodbine i prijatelja, pristupili k Božjem oltaru s plemenitim namjerama i pravom odlukom da obavite čin uzvišen i svet: zaručniče, ti da usrećiš onu, koja ti povjerava brigu svojih dana, onu koja se odriče imena svojih dobrih roditelja, da preuzme tvoje; onu, koja ostavlja i oca i majku i brata i sestre i domaće svoje ognjište, da se tebi i tvojim posve posveti. Ti — pak — zaručnice, stupila si s kićenim svatovima da pred Bogom i ljudima prisegneš da ćeš biti drugarica i pomoćnica, melem i utjeha, čežnja i radost onomu komu si srce darovala; onomu, koji je rado preuzeo dužnost da se brine za te i čuva te kao zjednicu svoga oka.

Blago vama, ako tu svetu nakanu, koju od vas Bog i Domovina traže, budete uvijek vjerno ispunjavali. Sretni ćete biti do vijeka, ako ženidbene dužnosti ne budete ni za sami časak prekršili; sretni — velim — i u trudu i u naporu, i u dobru i u siromaštvu; u veselju i u žalosti, u tuzi i bolesti, u mladosti i starosti, jer nije sreća u obilju i bogatstvu, već u zadovoljnu srcu.

Želite li — dakle — da tu sreću trajno sačuvate, da postavite danas temelje vašoj dobroj sretnoj budućnosti, onda znajte da brak može biti sretan jedino onda ako bračni drugovi — svaki za sebe — budu vjerno ispunjavali ovu odluku: »Za uvijek ću ljubiti i štovati srce, kojemu sam dao da gospoduje nad mojim srcem« (Pellico). Ako se u ovoj odluci popusti, u ženidbenom životu malo po malo nestaje sreće, nestaje zadovoljtsva. I obratno, ako su ženidbeni drugovi vjerni svom obećanju, zadatoj ljubavi i vjernosti, njihov je život popraćen istinskom srećom i zadovoljtsvom. Ne može se — naime — izopačiti i neharnim pokazati ono srce, koje je od drugoga obasuto plemenitom ljubavlju i štovanjem. Zato se i nije čulo, da bi muž omrznuo svojoj ženi, kojoj je jedamput bio drag, a da se prije ne bi bio ogriješio ružnom surovošću prema njoj ili pak nemarom ili pomanjkanjem svete ljubavi na koju ga nuka uzvišeni ženidbeni vez. Niti je mužu omrzla žena, ako je stupio u brak iz čiste, nesebične ljubavi, ako je ustrajao u dobrim odlukama, u štovanju i ljubavi. Znajte, da je u ženidbenom životu ljudska prevrtljivost osobito opasna, da bračne drugove veoma lako okrene s dobra na zlo, jer nema ništa što bi ih toliko činilo dostojnim prezira, koliko nedostatak krepke, nesebične volje i požrtvovnosti. Da biste uzmogli — dakle — imati pravo na nesebičnu ljubav i štovanje, neka vaša ljubav bude uvijek puna poštivanja i moralne ljepote, ljubav koja se temelji na vječnoj ljubavi, koja teži k zajedničkom cilju — vašoj zemaljskoj i vječnoj sreći.

Stupite u život vođeni takovom ljubavlju, požrtvovnošću i ustrajnošću, pa ćete biti sretni i blagoslovljeni. To vam od srca želim i od Boga prosim.

SLIKA MISTIČNOG VEZA KRISTA I CRKVE

Mili zaručnici! Radost vaša velika je. Ima i zašto biti velika. Rečeno je: tko je našao prijatelja, našao je blago; a vi ste našli više nego prijatelja, našli ste blago nad sve blago: vjeran — naime — nerazdruživ, doživotni drug više je nego prijatelj, više nego sve blago.

Vašem slavlju i veselju pirdružuje se lijepa, začinjena kita rodbine i prijatelja; vašem godu radujem se od svega srca i ja, vaš duhovni pastir, jer cilj za kojim ste težili postignut je, sve želje mladenačkog srca danas vam se ispuniše.

Koja golema promjena! Pred malo vremena jedno od drugog odijeljeni, svaki živi za sebe, svaki se za sebe brine, tek ste se po imenu poznavali. Sada — pak — pred Bogom i pred ljudima zadali ste jedno drugomu tvrdu vjeru, vječitu vjernost, doživotnu ljubav; jedno drugomu prionuli kao duša uz tijelo, i preuzeli na sebe mnogo veće dužnosti nego što ste do sada imali.

Ali da vaša ljubav bude jača, a međusobni vez tješnji, sjetite se usporedbe kojoj ženidbeni Sakramenat sliči. Ženidbeni — naime — vez predočuje vez i jedinstvo Krista i Crkve. I kao što će Krist biti sa svojom zaručnicom — Crkvom do svršetka svijeta, tako morate i vi, zaruč-

nici svom silom nastojati da za cijelog umrlog života sačuvate onu ljubav koju ste nedavno začeli, onaj mir, sklad i zadovoljtsvo u kojem se sada nalazite. Morate jedno drugog oduševljavati dobrim primjerom, svetim življenjem, osobito vršenjem Božjih i crkvenih zapovijedi, te vježbom u kršćanskoj savršenosti. Ovo su, mili zaručnici, vaše dužnosti, ali uz dužnosti naveo sam vam i primjer, koji treba da slijedite.

Ne zaboravite: Krist je Glava Crkve — muž glava obitelji. Crkva je podložna Kristu, i žena treba da je podložna svome mužu. Neka joj zato muž ne bude tiranin, niti da je smatra nižom od sebe; neka nastoji da je nikad ne ožalosti, da je ne pogrđuje, kao što ni glava ne pogrđuje tijelo. Naprotiv, kad tijelo trpi, osjeća bol i glava, čitav čovjek. Kad bi — dakle — žena bila prezrena, muž bi bacao blato sebi u lice; kad bi žena trpjela, trpio bi i muž, trpjela bi cijela obitelj, jer ženidbeni vez jednakom čvrstoćom drži ženu i muža.

Čuli ste da muž u obitelji predstavlja Krista u Crkvi. Zato gledaj, brate, gledajte vi ostali očevi, kako Isus ljubi svoju Crkvu, kako podnosi za nju najgroznije muke, kako prolijeva do zadnje kapi svoju predragocjenu krv za dobro i spas svoje Crkve. Budite tako i vi pripravni za svoju zaručnicu, za svoju ženu sve učiniti!

Žena — pak — neka se ugleda u svetu Crkvu! Crkva ljubi Krista, ona je Njemu vjerna i u svemu podložna. Neka je tako i žena dobra, vjerna i ugodna svome mužu. I kako je Crkva rado trpjela mnoga, užasna progonstva iz ljubavi prema Kristu, neka i žena kršćanskom strpljivošću i predanošću podnosi sve tegobe života za ljubav svoga muža, za dobro svoje obitelji.

Potičite jedno drugoga u ljubavi, u marljivosti, u svim dobrim djelima, osobito u vršenju vjerskih dužnosti; natječite se u praštanju, u izbjegavanju slučajnih nesuglasica, da uzmognete živjeti duhom ljubavi i pravde, duhom Krista i Crkve! Tako ćete svoje obiteljsko ognjište najlakše pretvoriti u svetište nad kojim će uvijek bdjeti Krist-Kralj vaših duša, vaših srdaca, vaše ovozemne i vječne sreće.

Kušnje mogu doći i doći će. Vedro, sunčano nebo vaše međusobne ljubavi i sreće može olako da se prekrije teškim, tmurnim oblacima raznolikih iskušenja i patnja, da pomuti vašu ljubav, mir i sreću. Ali, ne bojte se! Budete li razmišljali o onom uzornom vezu — jedinstvu Krista i Crkve, lako ćete svladati sve poteškoće i steći ćete snagu i hrabrost u izvršavanju svetih — iako mučnih — bračnih dužnosti. Gospodin će olakšati vaše obiteljske terete, uz Njega ćete ih bez poteškoća nositi i spoznati da je svaki jaram, koji od Boga dolazi, ugodan i lagan. Nad vama će neprestano bdjeti oko dobrog Oca nebeskoga i zagovor Djevice-Majke, što će uroditi obiljem nebeskih milosti, kao blagoslov Boga Oca, Sina i Duha Svetoga. Idite u miru, i Gospodin bio uvijek s vama!

NAJOZBILNIJI ČAS ŽIVOTA

Kršćanski zaručnici! Došli ste, evo, do oltara, gdje ste izvršili svečani i ozbiljni, rekao bih, najsvečaniji i najozbiljniji čin vašega života. Odmah na početku vašeg novog života imajte na umu, da, kako budete častili dostojanstvo i svetost uzvišnog Sakramenta sv. Ženidbe, da ćete tako i u tolikoj mjeri biti sretni ovdje na zemlji, a zatim i u vječnosti. K tome, odnesite iz ovog vama milog Božjeg hrama, koji je svjedokom vaših suza i vaše radosti, milosti sv. Sakramenta u poniznosti i pokornosti srca, da budete u što većoj mjeri dostojni primiti sve one potrebite darove za novu zajednicu duše i tijela.

Ne zaboravite, da se po bračnom združenju treba da smatrate živim hramom i predstavnicima velikog otajstva združenja Boga — Čovjeka i Crkve. I, kako je pravo i dostojno, da poštujete svoje stanje kao stvorenja, isto tako besprijekorno, pravo i dostojno, poštujte svoj novi — uvijek uzvišeni Vez, kojim ste se danas vezali.

Ljubite se ljubavlju, kojom se međusobno ljube Krist i Crkva. Znači, ljubavlju čistom i duhovnom, ljubavlju kreposnom i junačkom, ljubavlju vrhunaravnom

i božanstvenom, ljubavlju koja najprije ujedinjuje duše, a zatim tjelesa...

Vaša ljubav mora biti i takova, da se ljubite međusobno, kao što ljubite svoja tjelesa. To je i pravo, jer tim sami sebe ljubite, jer ste od sada dvoje u jednom tijelu. A tko na svijetu mrzi na svoju put? Ako je slaba i bolesna, brižljivo je čuva i njeguje. Dakle, supruzi se moraju tako poštovati, brižljivo paziti i opraštati jedno drugom mane, kao što to samima sebi opraštaju.

Mogao bih vam tako govoriti još dugo, ali, jer je u pobožnom uzbuđenju katkad bolje zastati i što prije dati vašoj riječi mjesta, čujte još ovo: oboje budite ono, što od vas traži Gospodin. U prvom redu da se ljubite u opsluživanju svojih dužnosti. Ti zaručniče, da budeš anđeo zaštitnik svoje drugarice, liječnik u njezinim nemoćima, utjeha pri čemeru, podloga u protivštinama, štit u nevolji. A ti zaručnice, budi svome suprugu melem srcu, vedrina umu, spasonosno ulje u oluji života, i konačno balzam u uščuvanju svih onih milosti, što vam ih je danas ljubežljivo udijelio Gospodin.

S tim željama objema čestitam ovaj za vas sunčani dan života, da bi vas njegove milostive zrake pratile, štitile i blagosivale kroz život u vječnost!

LJUBITE SE!

Mili moji! Zakon, koji je utisnula ruka Svemogućega u srce svakog i pojedinog stvorenja čije srce odiše životom, jest zakon koji je Otkupitelj u Evanđelju postavio kao pravilo života, a glasi : LJUBITE SE!

Zato i ja vama, mili zaručnici, koje je ovaj divni, silni zakon doveo pred žrtvenik, da primite potvrdu Crkve za potpuno ostvarenje ovog zakona, nakon što ste se već vezali nerazriješivim sakramentalnim vezom, velim : ljubite se!

Ispunite u životu ove dvije riječi, ispunite ih potpuno, iskreno — ispunit ćete zadaću života. Sada kao ono dvoje sretnika koji žele da jedno drugog usreće, kao muž i žena, a onda — uz Božji blagoslov — kao otac i majka.

Ljubite se i onda kada život pun gorčine svojim otrovom stane gušiti dušu, kada vam možda i srce nad nevoljama bude pucalo, da, i tada velim — ljubite se, i vaša će se gorkost, ako slučajno do nje dođe, pretvoriti u slast, a ojađeno srce urodit će mirom duše i tijela, i bit ćete sretni!

Ljubite se pravo, ne ljubavlju čulnom, ne opet samo ljubavlju prividnom, idealnom, nego onom pravom, potpunom, koja najprije sjedinjuje duše, a onda tjelesa; ljubavlju požrtvovnom u nevolji, poniznom u sreći, čednom u ponosu, stalnom u sumnjama; ljubavlju nesebičnom, požrtvovnom, koja ne gleda sebe, nego samo kako će drugoga usrećiti. Ta i takova ljubav najbolje je jamstvo vašem uzajamnom razumijevanju, ostvarenju vaših ideala, vašoj blagodati, vašoj sreći.

Konačno, ljubite se ne samo za ovaj svijet, jer vaša riječ »uzimljem« izgovorena ovdje na zemlji, odjeknula je do u vječnost. Vaš je ženidbeni vez sklopljen pred Višnjim Tvorcem čije je prijestolje nebo, zato blagoslovljen brak na zemlji donosi Njegovu krunu na nebesima.

Neka vam je dakle ovaj dan blagoslovljen! Vaša mladenačka srca, koja ovog časa tako živo kucaju u pobožnom uzbuđenju, neka budu uvijek natopljena blagom rosom Božjeg milosrđa, ljubavi i dobrote! To vam od svega srca želim i prosim.

Draga sestro! »Život postaje zanimljiv tek po onoj ljubavi, što je u nj ulažemo«. Naši dobri roditelji revno su usađivali u naša mladenačka srca istinu Vječne Ljubavi. Tu istinu i tu ljubav ponesi sa sobom u novi život što ćeš ga od sada provoditi s ljubljenim bićem, s mužem svojim. Ta će te ljubav učiniti sretnom u kušnjama, sretnom u boli, sretnom u radosti. Tako ćeš najbolje udovoljiti zahtjevu što ga pred tebe postavlja balaga ruka Svemoćnoga, želja naše majke i ono ovdje nevidljivo iako prisutno i radosno srce našeg pok. oca. To je vruća želja i moja kao brata i svećenika, na što te upozoravam i pozivljem.

Dragi N.! Nekoliko riječi i tebi. Po sakramentalnom vezu primio si danas ruku i pravo na srce moje

sestre. Sam vas je Bog preko mene nevrijednog blagoslovio. Ti ćeš od sada osjećati u svojim rukama tu malu ruku. Vodi je prema onim vječnim visinama gdje nas sviju čeka Krist i Njegova Mati. Upravljaj skupa s njom svoj pogled na istu zvijezdu tamo daleko na modrom obzorju u sreći i boli, onako kako su i tebe učili tvoji vrijedni roditelji, pak će vaša sreća biti i sreća tvojih roditelja, sestre, rodbine i svih nas. Tako ćete najbolje odgovoriti i pažnji našeg Preuz. g. Biskupa koji vas je svojom prisutnošću počastio i mene toliko zadužio.

Neka uvijek bdije nad vama nježna ruka Krista Kralja i zagovor Prečistog Srca Marijina i bit ćete sretni i blagoslovljeni.

PRIGODOM UKOPA

NADGROBNI GOVOR SVEĆENIKU (I)

Prije nego vaše časne smrtne ostatke predamo majci zemlji, te vas ostavimo da uz velike sinove našega grada počivate pod sjenom čempresa u ovom opjevanom dubrovačkom groblju, ne mogu, a da vam kao župnik ove župe ne rečem posljednji »zbogom« i ne odam posljednje »hvala«, jer je to zahtjev velike žalosti, koja mi ispunja srce zbog smrti svećenika čiji je život bio pun vrlina, pun zasluga, koji je slovio kao naš učitelj, auktoritet i izgled, kojemu si mogao uvijek s pouzdanjem pristupiti, koji je s nama dijelio radost i žalost.

Tužni zbore! «Djelovati na ljude da ih se privede dobru, to je cilj mnogo uzvišeniji, nego biti prvi pisac ili pjesnik svijeta«. Velike su ovo riječi dostojne usta i pera Masima D'Azeglia. Riječi, koje se mogu nakon smrti primjeniti kreposnim svećenicima uopće, a svećenicima koje je Providnost postavila na viša, odgovornija mjesta, pogotovo.

Naši su stari od vajkada voljeli i osobito štovali kreposne svećenike, koji su kao odgojitelji ili starješine presađivali kreposti u srca drugih, naročito mlađih. I prije — dakle — negoli je talijanski velikan napisao spomenute riječi, naši su ih stari znali, priznavali i

sprovodili. Pa i danas, kad su se mnoge vrline naših starih zasjenile na pozornici vremena, jedna je odlika ostala trajna i nepromijenjena : da se krepost štuje i da se kreposnim svećenicima iskazuje štovanje.

Dokazuju nam to ona čuvstva žalosti i sućuti, koja su se ispoljila u građanstvu smrću blagopokojnog Don N. N. . Jer je ono tužno mrtvačko zvono, koje je navijestilo smrt ovog čestitog svećenika po Srcu Božjem, izvabilo mnoge tužne uzdahe iz srdaca generacija, kojima je bio vjeroučitelj, savjetnik, prijatelj. A i ovo drugo tužno zvono, koje je građanstvu navijestilo pogreb ovog skromog svećenika, sakupilo je katoličke odličnike i predstavnike svju staleža, da mu oda zadnju počast, premda je Don N. N. bio ponizan i povučen, te nije nikada tražio ni hvale ni časti. I mi ovdje sakupljeni stojimo — evo — pred lijesom čovjeka, koji je svu mladost i muževno doba, pa čak i starost svoju posvetio isključivo najuzvišenijem cilju : odgoju. Stojimo da mu iskažemo zasluženo poštovanje i zahvalnost, jer je ovaj zaslužni naš sugrađanin i izgledni svećenik bio čovjek Božji, kakve naš grad i treba i voli : pun ljubavi i razumijevanja za bijedu drugih, čovjek rada i reda, žrtve i dužnosti; svećenik dobro odmjerene pobožnosti, revnosti i skladnosti, koji je sretno uskladio prošlost sa današnjicom i za to ostao uvijek dostojan, ali i poštovan i savremen. Sve vrline, koje su resile Don N. N., dadu se ukratko izraziti : svećenik po Srcu Božjem.

I bio si, dragi naš pokojniče, svećenik dostojan Boga, čiju si službu tako marno, neumorno obavljao. Tvoje metode nisu bile metode koje zamaraju ili ubijaju osobnost pojedinaca, ni metode eksperimenata i novotarija. Po starim si i prokušanim metodama znao djelovati na ljude, po metodama religije i utvrđene pedagogije, a najviše po metodi dobra primjera. Sve što si nam kazivao, ono si i sam činio i prednjačio u svemu.

Te lijepe odgojne metode baštinio si iz odgojilišta, koje je — budimo uvjereni — do danas ostalo nenatkriljivo. Iz odgojilišta stare kršćanske obitelji, iz usta čestite majke. Davno je već mudri Aristotel rekao : »Svaki je odgoj od majke«. Davno se je i u starom Dubroviku govorilo da je svaka obitelj sjemenište; a ti si, dobri pokojniče, nama često isticao odgojna načela tvoje čestite majke, koja te je odgojila i oplemenila. Načela, koja smo onda kao mladi klerici s ponosom prihvaćali, a kasnije u životu pronašali kao najispravnija i najuspješnija.

I danas, kad si svoju majku u raju zagrlio da joj zahvališ za trud i muku, za skladnost i plemenitost duše i srca tvoga, i ja u ime svećenstva zahvaljujem tvojoj majci što nam te je takvog kao oca i odgojitelja dala. Zahvaljujem tebi, koji si sve što je u tebi sveto, lijepo, kreposno i izgledalo bilo — prelijevalo u duše drugih. Bog ti platio sada u lijepom raju. Blagoslovljen ti trud, časna uspomena, vječni pokoj u nebu, a slava na zemlji!

NADGROBNI GOVOR SVEĆENIKU (II)

Ne umire čovjek po položaju ili vrlinama velik ili ugledan, a da se okolina njegova ne uzbuni protiv smrti. Ni tiranin ni zločinac — možda — ne dobivaju toliko pogrdnih naziva koliko smrt. Ona je neumoljiva, kruta...

Ali ljudi nemaju uvijek razloga buniti se protiv smrti, jer kad čovjek navrši tijek života, što mu drugo preostaje nego umrijeti? Ta život je kao putovanje, i tko je putovati počeo, treba da i dovrši; inače bi bila golema muka : vječno putovati.

Kad čovjek ostari, život mu postaje teret, i njemu i njegovoj okolini. Smrt u ovom slučaju znači lišenje patnja, oslobođenje od tereta.

Kad vidimo da smrt grabi one koji su dobri, vrijedni, korisni i zaslužni; one koji po snazi i sposobnostima mogli još dosta dati od sebe, dosta koristiti manjem ili većem krugu svoga naroda; koji bi mogli prednjačiti i svijetliti, e, onda — ako nisi dobar kršćanin da s predanjem u Božju volju primaš štogod Bog šalje, ili stoik da se predaš sudbini — onda doista tužakanje na smrt ima nekog povoda.

Uvjeren sam da će ne samo naši župljani, nego i ostali susjedi — poznavaoci Don N. N. podignuti danas prigovor protiv nesmiljene smrti, te joj ovako spočitnuti: »Nije li ti dosta, osvetnice jedna, što po svijetu kosiš tolike dragocjene živote mladih junaka, već nam — eto — grabiš i dične veterane, kulturne radnike, koji bez mača i puške imaju velik udio u obrani i izgradnji Domovine riječju i divnim primjerom? Pa — eto — i sad si nam jednog takvog otrgla iz krila ovog našeg pitomog kraja, Don N. N. uzor svećenika-rodoljuba, neumornog učitelja, vrsnog građanina. Otrgla si nam ga u teško doba, kad je tolika potreba da se među našim narodom — u svakom selu nađe čovjek njegova kova : vjeran Crkvi i Domovini, marljiv, požrtvovan i okretan; koji će teško ispaćeni narod držati na okupu, upućivati ga na marljiv i kreposan život; koji će mu ulijevati duh vjere i nade, liječiti ga od poroka i nehajem prouzrokovane klonulosti.

Ugrabila si ga, neumoljiva smrti, ako i ne mlada, ali u muževnoj dobi, u naponu snage, na pragu ostvarenih želja, kad je mogao da novim elanom krijepi, štiti i učvršćuje svoj narod. Rekao je stari mudrac: »Longa vita est si plena est« — život se ne mjeri po godinama nego po radu. Neka je netko živio 80 godina i više, u lijenosti, besposlici i ispraznosti — može se o takvom kazati, da nije živio. N. N. je živio Crkvi, rodu, narodu i Domovini. Život njegov značio je rad na crkvenom polju do najviše mjere, rad za moralno i materijalno dobro naroda i za obranu narodnih prava. Život njegov bio je borba.

U njemu gubi ova župa svećenika koji je bio pravi, požrtvovni pastir svoga stada, a naša biskupija vrsnog

propovijednika koji je s propivijedaonice neumorno narod učio i utvrđivao u istinama vjere, sokolio, hrabrio; svećenika koji je dobrim savjetima i ljubeznom očinskom riječi u ispovijedaonici nehajne, ojađene duše tješio, a zalutale sinove k Ocu vraćao.

I dok mi žalimo rastanak s ovakvim svećenikom — čovjekom punim značaja, prosvjetiteljem, dobrotvorom, ja ti, dragi brate, u ime ove župe i tvoje braće svećenika izrazujem praznanje i hvalu za sav rad koji si uzorno i nesebično uložio u duhovno polje bilo ovdje u ovoj župi, bilo u gradu i okolici.

Hvala ti, dragi naš brate, na svemu, od Boga ti plata, a kod vjernika i svećenika neka ti je časna uspomena, i vječna slava!

NADGROBNI GOVOR IZGLEDNOM KATOLIČKOM SVJETOVNJAKU

Velika je počast koja se jednom pokojniku odaje posmrtnim govorom; moraju zato da budu i njegove zasluge velike, kojima je tu zadnju i veliku počast zaslužio. Inače posmrtni govori postaju obična stvar, bez posebnog učinka.

Kad danas ja kao župnik nastupam posmrtnim govorom u počast pokojnom N. N., znak je da je ovaj pokojnik to zaslužio. Znak je da osjećam potrebu da mu mrtvu odam javno priznanje.

Gospodo! Nije visok položaj što čini čovjeka dostojnim štovanja. Nisu to ni naslovi ni sjaj života, nego vrline uma i duha te poštenje srca. To su one izvrsnosti koje ti hoćeš-nećeš ulijevaju poštovanje prema onome koji ih posjeduje. Ni naš čestiti N. N. nije zauzimao u društvu velik položaj. Nije ni sjajem ni raskošjem upadao u oči. Nije čak ni zalazio u javna društva, nego od kuće do crkve, od uranka na posao, od posla na počinak. Pa ipak je među nama uživao veće poštovanje, nego toliki drugi kojima se ljudi iz maskiranog društvenog običaja preko volje klanjaju.

Otkuda to štovanje prema našem N. N.? Odatle, jer je bio čovjek poštena srca, čiste duše; poštenjak kakvih je malo; jer je bio ljubitelj naših časnih tradicija; i ljubitelj i nosilac njihov.

A ljubav prema onomu, što su nam stari dohranili, prema onomu što nam mora biti časno i sveto, iskazivao je naš N. N. ne riječima nego djelima. Kao takvog ste ga svojim očima gledali i poznavali. Ne od jučer, nego kroz decenije. Kad god je trebalo u našoj župnoj crkvi ili nešto popraviti ili nešto pripraviti, na samu jednu riječ župnikovu bijaše pripravan pomoći. Kad god se obavljala služba u crkvi ili procesija — tu je vrli pokojnik bio prvi među prvima i to kao desna ruka župnikova. Skroman i čedan, mirne i blage ćudi kojom se odlikovao, mogao je da kroz dug niz godina obavlja časnu službu crkovinara (crkvenog oca) u ovoj župi, a da se nikada nije ni s kim porječkao, nikome zamjerio. Ne — možda — što ne bi savjesno vršio sve preuzete obaveze, nego zato što je kao skladan i pametan čovjek znao nastupiti po velikoj nauci starih pedagoga: »Fortiter in re, suaviter in modo«.

Dok se — evo — opraštamo od ovakog izglednog župljanina, ne mogu a da na poseban način ne istaknem njegovo veliko suosjećanje za bijedu drugih, posebno za siromahe. Tu je osobito njegova slika velika i lijepa. Svoju kršćansku dobrotvornu ljubav ispoljavao je — ma i da se nije htio isticati — u skromnom ali neprekidnom radu u našim dobrotvornim ustanovama. U tom radu nije tražio nikada ni od koga pohvale ni zahvale, još manje nagrade ili priznanja.

Ustrajan — pak — rad u dobru, osobito na karitativnom području, kad je nesebičan — kao što je bio njegov, zaslužuje pohvalu i priznanje. I kako on toga nije htio u životu, moja je časna dužnost, da mu sada na samrti pred rodbinom i prijateljima odam dužnu počast i priznanje. Da, N. N. znao je i u teškim vremenima uzdržati staru kršćansku tradiciju ljubavi prema bližnjemu, te se nesebično zalagao za potrebe drugih, za potrebe našeg sjemeništa i naše crkve. Taj rad zaslužuje da bude istaknut i pohvaljen, da bude postavljen za primjer onima koji ostaju. Neka je stoga N. N. naročita čast, hvala i priznanje!

Ali ovo je malo i nedovoljno. Sjećam se da sam čitao da se u Bernu u dvorištu jednog zakloništa za siromahe nalazi ovaj natpis: »Christo in pauperibus«. Lakonski doduše natpis, ali pun pouke, vjere, filozofije i podstreka. Kad ga čovjek uoči, ovaj mu natpis više znači nego čitav jedan članak ili rasprava.

Ovaj divni natpis primjenjujem sada na rad pokojnog N. N. i velim: Sve što ste za siromahe našega mjesta učinili, za naše sjemeništarce i bogoslove, za našu crkvu i župu — za Krista ste učinili. A tko radi za Krista, ne radi uzalud. Krist ne ostaje nikome dužan. Ta i sam je ustvrdio: »Što ste učinili jednome od moje najmanje braće, to ste učinili meni« (Mt 25, 40). A kad tako veli Isus, onda vas ja s pouzdanjem izručam Njegovoj blagosti i dobroti. Vaši sugrađani, koji su poznavali vaš požrtvovni, nesebični rad, sačuvat će vam lijepu uspomenu. Lijepoj uspomeni nadodat će naši siromasi, bogoslovi i vaš župnik toplu molitvu za vašu dušu; a dobri Bog, koji je sama ljubav neka vašu »Caritas« nagradi svojim milosrđem.

NADGROBNI GOVOR IZGLEDNOJ KATOLIČKOJ ŽENI

Gospođo N.! U času kad Tvoje ispaćeno mrtvo tijelo izvedosmo iz Tvojih dvora, gdje si za . . . ljeta kao uzorna domaćica vladala, koje si vrlinama resila, a sposobnosti podigla i unapređivala; u času kad Te sazrelu dobi, ali i zaslužnu dobrim djelima imamo da sahranimo u hladu opjevanih čempresa u Mihajlu, zar da i ures Tvoj, ures najdragocjeniji: vijenac zamjernih kreposti, koji Te je resio, zatvorimo zajedno s ispaćenim tijelom u mrtvi odar i neopazice u grob položimo?

O ne! Jer ako je lijepo na grobu slaviti rano pokošenog nadobudnog mladića ili djevojčicu, ili pak ljude koji su se isticali u kulturnom ili političkom radu, onda je kudikamo pravednije i korisnije na grobu isticati kreposti, ma da je krepost često puta sakrivena, kao što to biva u kreposnih žena.

Pošto si Ti, gospođo N., bila doista kreposna žena, po Salamonovoj zamisli žena jaka, patnica a ustrajna, požrtvovna drugarica, brižljiva majka, radišna uzor-domaćica i uspješna odgojiteljica, želim ove Tvoje divne vrline uzdignuti i kao vječno svjetlo utaknuti u grane starih čempresa, da odatle svijetle mladim pokoljenjima, kao što svijetle do danas vrline ovdje sahranjenih dubrovačkih gospođa.

Kao prava kršćanka — prema evanđeoskoj »justus meus ex fide vivit« — živjela si po vjeri. Vjera je Tebi —

kao i starim dubrovačkim gospođama — bila izvor, temelj i majka zamjernih kreposti. Vjera Ti je bila strah Božji i sram ljudski, a pošto je strah Božji početak mudrosti, bila si pametna i razborita, i što si radila, ozbiljno si i zrelo radila.

Vjera Ti je stavila u ruke tri vrlo shodna sredstva za postignuće onih kreposti, koje su najviše ženskoj glavi korisne i potrebne: molitvenik, krunicu i iglicu.

Molitvenik, koji si rado imala, učinio Te — oh! možda je ovo nekomu originalno mišljenje, koje se oštro razlikuje od današnjeg općenitijeg, a onomu koji zna tajnu stare dubrovačke skladnosti istina je očevidna — učinio Te skladnom, dobrom gospođom. — Krunica, — opet jedan povod da me ne shvati onaj tko mu ne zna vrijednost — bila Ti je vjeran pratilac uvijek i svugdje, ona Te je učila kako da postaneš jaka, ustrajna. Ona je pridonijela onoj otpornosti Tvoga duha, onoj životnoj snazi Tvoje volje, ustrajnosti Tvoga htijenja, nepomućenosti u svladavanju poteškoća, bistrini u gledanju križeva, da se Tvoji brojni štovatelji čuđahu, divljahu i snebivahu, kako je u slabom tijelu mogao biti tako jak duh. — Treće ono sredstvo, ona toliko mila zabavica starih gospođa, iglica, činila je da Ti je omilio svaki rad, i znala si zapovijedati jer si znala i raditi.

Ženi ovako vidnih moralnih kreposti i društvenih vrlina; ženi i majci u uzvišenom smislu ovih riječi; ženi koja je svome mužu oslađivala život, blažila starost; majci koja je u svojoj djeci najuzvišenijom ljubavlju ulijevala bit i slast svih ljudskih, rodoljubnih i religioznih vrlina — gđi N. N. od Boga plata i pokoj vječni, a od brojnih štovatelja spomen, čast — slava!

DODATAK

NE SEBI ŽIVJETI, NEGO DRUGOM KORISTITI

(Prigodom Franjevačkog jubileja)

Godine 1926/7. na poziv svijetle uspomene Pape Pija XI., čitav katolički svijet proslavio je sedamstogodišnjicu svete smrti sv. Franje Asiškoga. Svi katolički narodi tom prigodom odali su priznanje i zahvalnost uspomeni Serafskog Sveca, koji je svojom velikom vjerom i veoma žarkom ljubavlju preporodio u XIII stoljeću kršćansku Evropu. Kršćanski se svijet uprav natjecao tko će dostojnije proslaviti ovaj lijepi i rijetki jubilej. I s pravom, jer svi kršćanski narodi dužni su mnogo sv. Franji i njegovu Redu. A ja se usuđujem reći da nijedan — možda — narod nije sv. Franji toliko dužan, koliko naš hrvatski narod.

Već nekih sedam stoljeća žive i djeluje među nama Franjini sinovi. Silnim heroizmom, junačkim samoprijegorom i neopisivim žrtvama izdržali su oni i u najtežim časovima sve nedaće naše vjerske i narodne prošlosti na braniku Crkve i Domovine. Sljubili se s našom narodnom dušom kao nijedan drugi red. Dijelili s njime i radost i žalost, bili mu u raznim prigodama i na raznim mjestima više puta jedini tješitelji, skrbnici, učitelji i vođe. Zauzi-

mali se uvijek, uprav za najzapuštenije i najbjednije u narodu, za priprostu, siromašnu »raju«.

Zato je naš narod — osobito u Bosni, gdje su Franjini sinovi kao nigdje ljudima spasili vjeru i druga duhovna i tjelesna dobra — dostojno proslavio godine 1927. sedamstogodišnjicu sv. Franje i posvjedočio svoju hrabrost velikom ljubitelju i dobročinitelju čovječanstva za sve ono dobro što ga je hrvatski narod kroz stoljeća primao iz njegovih ruku.

Kažem kroz stoljeća, jer sv. Franjo živi u svim stoljećima duhovnom svojom baštinom — u djelovanju svoga franjevačkog reda koji je nosilac njegova duha, njegove baštine. Nema jednog razdoblja našeg narodnog života, a da nije obilježeno slavnim imenima velikih umnika, hrabrih junaka, gorljivih misionara, vatrenih propovjednika i drugih značajnih muževa iz franjevačkog Reda. I danas su još naši franjevci u prvim redovima za vjeru i dom. I jer im svaki period naše povjesnice duguje zahvalnost, duguje im to i naš narod danas, u ovoj godini, kad slavimo značajan jubilej — 750. god. osnutka franjevačkog Reda.

Što znači za naš narod, za naš Dubrovnik ovaj jubilej? Bez sumnje, to je najprije poklonstvo katoličke Hrvatske sv. Franji, vjekovnom njezinom dobročinitelju i prijatelju. To je, poglavito, slavlje franjevačkog Reda, kojemu želimo odati hvalu i priznanje. Slavlje je to i za Dubrovnik kojemu je — osobito na ćudorednom — odgojnom području — franjevački Red mnogo dobra rčinio.

Predragi vjernici! Silnu moć imaju velike ideje na kulturni i socijalni razvitak čovječanstva. Jedna velika ideja Franje Asiškoga: »Ne sebi živjeti, nego drugomu

koristiti«, suzbila je prevratne tendencije njegovih buntovnih savremenika Veldežana, Katara, Albigenžana za ukinuće privatnog, a zavođenje zajedničkog vlasništva. Ista ta Franjina ideja djelovala je za dug period pozitivno i efikasno sugerirajući ondašnjem kleru ljubav prema duhovnim vrednotama, a plemstvu humanost i domovinsku ljubav i smisao za kršćanski solidarizam. Vanredan — dakle — uspjeh na vjersko-moralnom, kulturnom i socijalnom polju.

Nije stoga čuditi se, da je od onda franjevački habit ulijevao kod čestitih osoba veliko štovanje, a franjevačka ljubav udivljenje. Franjevački habit značio je ideju i žrtvu, a franjevačka ljubav djelotvorno nastojanje u korist bližnjega i to redovitije u korist bližnjega potištena i progonjena, kojemu je od potrebe savjet, zagovor i obrana.

Kad je vrli Manzoni u glasovitom romanu »I promessi sposi« (Zaručnici) trebao ličnost, koja bi humanošću i altruizmom, djelotvornom ljubavlju i vlastitim rizikom imala da bude antitip sebičnosti i krivom socijalnom shvatanju da gospoda smiju sve, našao ju je pod franjevačkim habitom kapucina Padre Kristofora. Njegovo franjevačko srce postaje savjetnik, zagovaratelj i otac šikaniranih vjernika Renca i Lucije.

I jedan dubrovački pisac, kad hoće da svoje protagoniste Lenu Ohmučevićevu i Iva Antića obrani od zločinačkih prohtjeva vlastelina Pijerka Pucića, stavlja ih pod okrilje malobraćanina O. Serafina Katalića.

A da su književnici romansijeri crpli motive ne iz fantazije nego iz realnog života, to je u hrvatskoj povijesti dobro poznato.

Ta tko je bio už bijednu raju u Bosni i Hercegovini za vrijeme turskih progona, ako ne »ujak« u franjevač-

kom habitu? Tko je obilazio dvore paše i vezira, čak do carske Porte, da iznudi bijednoj raji fermane ako ne ujak u franjevačkom habitu?

A kad je — da dođemo bliže — za Prvog Svjetskog rata od glada izdisala sirotinja u Hercegovini, tko je onaj koji se je usudio podignuti jak glas pred carem u Beču? To je opet jedan pod habitom, franjevac pok. Fra Didak Buntić. A kad je nakon poznatog ujedinjenja hercegovačka i dalmatinska mladež — uzeta u regrute — bila poslata u srcu zime u derutne kasarne bez stakala, bez vrata, bez peći, tko je i onda podigao energični glas u Beogradu za zaštitu mladih života, nego opet onaj isti fra Didak, kao narodni zastupnik i otac sirotinje?

Ako sada pitate s obzirom na ove slučajeve i nebrojene druge koji bi se mogli registrirati, otkuda franjevcima odvažnost, volja i ustrajnost da budu uvijek na strani trpećih i potlačenih, ja ću vam dati odgovor: to je tradicija i baština, to je duh franjevački: ne živjeti sebi, nego drugima koristiti.

Odatle odvažnost, volja i ustrajnost. Ta velika ideja Franjina je program i sigurna oznaka franjevačkog Reda, a često, vrlo često i pojedinih sinova velikog Serafskog Oca Franje.

Pod tim programom i oznakom djelovali su i djeluju Oci franjevci u našem narodu, pa i u našem gradu. Trebalo bi napisati vrlo opsežnu studiju, više povjesničkih radova, da se obuhvati i prikaže sve ono čime je franjevački Red zadužio hrvatski narod. U vrlo kratku pregledu njegov se rad može svrstati u ova tri područja: rad na crkvenom, patriotskom i kulturnom području.

(Crkveno). Osebina franjevačkog Reda — a to je i oporuka sv. Franje — ogleda se u doslovnom obdržavanju sv. Evanđelja. Svojim propovijedanjem, stalnom budnošću nad čistoćom crkvene nauke, uščuvali su i proširili vjeru Isusovu po svim krajevima naše Domovine. Njihove brojne crkve i samostani prava su rasadišta vjerskog života. Mnogi su dali za sv. vjeru svoje živote kao jedan fra Luka iz Broćna s petoricom drugova, fra Grgo iz Zaostroga, fra Andrija Čalinović, fra Tadija Tomić, fra Lovro Milanović, fra Lovro Karaula i toliki drugi. Istaknuti naši intelektualci prošli su kroz njihove škole, i, zahvaljujući vrsnom odgoju, kao zlatna nit provlačila se u njihovu životu najtoplija ljubav prema sv. Crkvi i namjesniku Kristovu. — Već pri ulasku u našu zemlju, malo nakon osnutka Reda, franjevci su našli u njoj jaku i vrlo raširenu herezu bogumila i patarena. U borbi za održanje i čistoću sv. Evanđelja, sinovi sv. Franje riječju i primjerom uče i obraćaju naš narod, tako da je njihov žar za katoličku vjeru gotovo sasvim istisnuo herezu iz Bosne i okolnih područja. A kad se polumjesec stao prijetiti da će poplaviti Evropu i kršćane milom ili silom podjarmiti, sinovi sv. Franje ostaju na svojim mjestima kao pastiri i učitelji. Njihovoj požrtvovnosti treba zahvaliti što se u ono doba katoličkoj vjeri nije kod nas svaki trag zametnuo. — I u XVI stoljeću, kad je našim krajevima prijetila opasnost od luteranstva, franjevci su znali riječju i perom da zaustave tu bujicu i tako su stekli velikih zasluga da se uščuvala čistoća vjere i prava pobožnost. Svojim velikim kršćanskim duhom žrtve i ljubavi odgojili su i spasili svetoj Crkvi i narodu našem Dalmaciju i Slavoniju, Vojvodinu i Bosnu, i tako ostavili spomenik trajniji od mjedi. — Franjevci i danas djeluju po istim načelima, pa preko svoje riječi, preko zaslužnog Trećeg Reda (i drugih vjerskih organizacija) i dalje spa-

savaju i odgajaju narod i omladinu za Boga, Crkvu i Vjeru, da se sve obnovi i sjedini u Kristu pod vodstvom vidljivog Petra — Pape.

(Rodoljublje). Još godine 1212. pohodio je sv. Franjo Hrvatsku na putu u Svetu Zemlju, a već 1232. osnovana je posebna hrvatska franjevačka pokrajina. Od onda (a s ozbirom na pojedince i prije) franjevci neprestano do danas djeluju kod nas pod Franjinim geslom: mir i dobro, i njegovom idejom — ne sebi živjeti, nego drugomu koristiti. — Oni sudjeluju na svim područjima našeg narodnog života: u pouci, u obrani od nasilnika, u podržavanju narodne svijesti. Oni su se sljubili s dušom naroda i zato su se znali prilagoditi sreći i nesreći, i ustrajati u obrani pravde i poštenja. — Već u doba narodnih knezova, kad razmirice nisu bile rijetkost, pojedini franjevci posreduju kod vladara i velikaša da se razmirice poravnaju i zavlada mir. — Tko ne zna za franjevca sv. Ivana Kapistrana (1456) koji je u obrani Beograda stekao neumrlih zasluga? Komu nisu poznata imena hrabrih franjevaca protiv nasilja nekrsta, kao što je ime fra Luke Imbrišinovića, organizatora i junaka u Slavoniji iz doba Svetog Saveza; zatim fra Dominika Andrijaša, fra Grgu Masnovića i tolikih drugih? — I u ilirskom preporodu, kad je trebalo narod nacionalno i politički osvješćivati, franjevci po Bosni i Hercegovini, Dalmaciji i Slavoniji ili vode pokret ili su njegovi najvažniji pomagači i širitelji. — Ljubav franjevaca k vlastitom narodu, k njegovoj sreći i slobodi bila je uvijek kroz povijest iskrena i djelotvorna, takova je ostala i danas. Nikako čudo da ih je naš narod zavolio, da su se smjestili po najistaknutijim našim predjelima, da su osvojili sva područja kao svoji na svome! Zato su i danas franjevci kod nas najbrojniji,

najpopularniji. Hrvatski ih narod voli jer zna i cijeni njihova dobročinstva.

(Kultura). Ta su dobročinstva ne samo na vjersko-nacionalnom, nego i na kulturnom području mnoga i znamenita. Početke im vidimo još u onim burnim danima, koji nikako nisu uvjetovali miran kulturno-književni rad, kad su se morali često preseljavati, kad su Turci proganjali, ubijali, na kolac nabijali. Ipak su franjevci dali hrvatskoj književnosti djela trajne vrijednosti. Oni pišu »slavnim jezikom iliričkim ili slovinskim u korist naroda iliričkoga il slovinskoga«. Ali je jezik ilirski ili slovinski njima isto što i hrvatski. Zato fra Flip Grabovac i piše »Cvit razgovora naroda i jezika iliričkoga aliti rvackoga«, a fra Toma Babić piše gramatiku za »bosansku dicu«, »naroda slavnog i jezika hrvatskoga«; Dubrovčanin fra Bernard Pavlović piše »Pokripljenje umirućih« »hrvatskim jezikom za korist naroda hrvatskoga«, a fra Andrija Kačić Miošić, naš Starac Milovan, »Razgovor ugodni« s kojim je kao malo koji pjesnik ugodio hrvatskom i srpskom narodu. (Fra Grga Martić: »Osvetnici«). — Ogroman je rad naših franjevaca na književnom polju. Tu su razna i mnoga djela lirskog i epskog pjesništva, nabožno-poučne proze, crkvenog govorništva, filozofije, filologije, teologije i povijesti. Mnoga su od njih protkana plemenitim i hvalevrijednim patriotizmom, kako se to jasno vidi u Grabovčevu »Cvitu«, Kačićevu »Razgovoru« i u djelima mnogih franjevačkih povjesničara, napose onih koji pišu i djeluju u dubrovačkom samostanu. — U Bosni i Hercegovini oni su još za turskoga doba otvarali prve narodne škole, a kasnije poznate franjevačke gimnazije niču po svim krajevima naše domovine. — Hrvatski franjevci brane i uspijevaju očuvati gla-

golicu (u Bosni ćirilicu »bosančicu«), otvaraju čitaonice, biblioteke, društvene pozornice, izdavaju razne naučne i popularne časopise, a njihovi Treći Redovi drže prosvjetne, socijalne, katehetičke i druge korisne tečajeve, što je sve prožeto poznatim franjevačkim demokratizmom, ljubavlju i požrtvovnošću.

Koliko bi nam o svemu tomu mogla pričati starija i novija povijest samo našega grada! Koliko samo Dubrovnik duguje franjevačkom Redu u svakom pogledu! Svim onim čime je franjevački Red zadužio naš narod, zadužio je na poseban način i naš grad, u kojem su se vrlo rano nastanili, malo iza utemeljenja Reda, što naš narod u svojoj predaji povezuje s boravkom sv. Franje u Zadru, Splitu i Dubrovniku, dok je čekao zgodnije vrijeme za putovanje na Istok. — Mnogi su franjevci bili Republici najbolji savjetnici, vrsne diplomate, gorljivi propovjednici, vješti učitelji. Dubrovčani su zavoljeli franjevački duh, i pustili ga da prožme sav njihov život.

Taj duh još živi u našoj Maloj Braći. I baština sv. Franje: održavati sveto Evanđelje, prenosi se preko naših franjevaca veoma uspješno. Sjetite se znamenitih propovijedi o odgoju, udžbenicima, socijalnom pitanju i katoličkom univerzalizmu. Sjetite se onog ne malog broja naših siromaha, koji u doba, kad o njima nitko drugi nije vodio računa, dnevno stajahu pred vratima ovog samostana da tu dobiju potrebnu toplu hranu. Dolazili su dnevno, dobivali dnevno i nikada im se nije uskratilo. Sjetite se one buke i galame, poradi koje su toliko trpjeli naši franjevci, kad su, u želji da zaštite dubrovačku mladež od štetnog utjecaja ulice, pružili mladeži vlastite prostorije. No i to je franjevački duh! Sada kad čujete brujanje orgulja, meni će opet doći na pamet franjevački

duh. Mnogi se spominjete kad su ih nabavili. Bilo je to uz velike žrtve: »Mi ćemo stegnuti pas i kroz godinu dana dug vratiti«, govorio mi je jedan ugledan franjevac. Duh sv. Franje živi — dakle — i u našim dubrovačkim franjevcima koji su uz ne manje žrtve obnovili za svoj jubilej ovu — Dubrovčanima toli milu crkvu Male Braće. — Hvala Vam za sve to, poštovani Oci, hvala od brojnih i zahvalnih dubrovačkih srdaca na svim žrtvama što ih doprinosite bez ikakve dobiti, uz svoj rizik, za duhovno dobro dubrovačkih vjernika, za našu mladež, za naš grad!

Čestitajući Vam ovaj značajan jubilej, svijesni smo da iz njega crpimo nova nadahnuća za obnovu pojedinaca i svijeta u duhu sv. Franje, u duhu međusobne ljubavi i potpomaganja, kako bi po tom velikom franjevačkom duhu i nad nama i nad svim narodima zavladao pravi mir i dobro, što su sinovi sv. Franje uvijek propovijedali i radi čega su umirali.

Katolički Dubrovniče, uzmi učešća u ovoj — iako skromno zamišljenoj proslavi i pokaži da u tebi još uvijek živi duh sv. Franje i njegovih sinova. Živi i djeluj u duhu Franjine ideje: Ne sebi živjeti, nego drugom koristiti, kako bi u miru, slozi i ljubavi proživljavao svoju vremenitu i vječnu sreću!

KUŠAO IH JE GOSPODIN . . .

(Prigodom jubileja Družbe Isusove)

»Iza kratka vremena muke dobivaju veliku sreću; jer ih je Bog samo kušao i našao ih da su je več dostojni« (Mudr 3, 5)

Kadgod je Bog kušao vjerne svoje sluge, bilo u Starom bilo u Novom Zavjetu, uvijek je imao cilj da iskuša ili njihovu ljubav, ili strpljivost, ili — pak — da pokaže da je vjera za koju trpe djelo Mudrosti Njegove, koju nikakve muke, ni progonstva, ni smrt ne mogu uništiti.

O onima — koji su trpeći progonstvo udovoljili namjerama Božjim, veli Sv. Pismo da ih je Bog samo kušao i našao ih dostojne sebe. Riječi koje znače satisfakciju, apologiju i trijumf progonjenih za Boga i sv. Vjeru.

Naša hrvatska poslovica veli: U dobru je lako dobar biti, na muci se poznaju junaci. I ovo je istina. U dobru je lako dobar biti, ali kad te pravedna crne i kleveću, kad zbog kleveta stradaš, ako si tada spokojan i miran, ako se ne buniš nego praštaš, e onda si doista junak, kako veli poslovica ili kako bi se to reklo riječima sv. Pisma — onda si dostojan Boga, Isusa našega, koji je i sam pravedan bio klevetan i progonjen i mučen; ali je strpljivo

podnio i pobijedio klevetnike i progonitelje. Da je i časna Družba Isusova bila klevetana i progonjena, da su njezini članovi morali ostavljati svoja sjedišta i potucati se od nemila do nedraga, to ste obilno čuli više puta. Ono što hoću ovom zgodom da istaknem jest, da su Oci Isusovci trpjeli klevete i progonstva bez oporbe, bune i prosvjeda, prepuštajući Providnosti Božjoj, da u svoje vrijeme očituje njihovu nevinost i — možemo — osobito s obzirom na mnoge svece ove časne Družbe danas reći — svetost.

Sretni smo što slaveći 400 godišnjicu osnutka Družbe Isusove slavimo tim i trijumf njezinih članova. Sretni smo također da Providnost Božja iznosi ili će iznijeti svačije djelo na vidjelo. I pravednost otaca Isusovaca i nepravde pokvarenih dvorova, koji su ih progonili; i zasluge ovih čednih radnika na njivi Gospodnjoj i antisocijalne posljedice nadute filozofije Enciklopedista, koji su ih klevetali; ortodoksnost njihovu i farizejštinu pseudomoralista Janzenista, koji su im podmetali, jer im nisu bili do ramena dorasli.

Sretna je ovo zgoda kad možemo na progonjene Isusovoce primijeniti one riječi: Iskušao ih je Bog, ali ih je našao dostojnim sebe. Kad — pak — na njih ove časne riječi primjenjujem, uvjeren sam, da vi kao pravi katolici ne ćete ni pomisliti da je ovo valjda izraz moje naklonosti prema Družbi Isusovoj, ili odraz svećeničkog drugarstva, jer su ove riječi sud strogih sudaca: vremena i povijesti, koji ovu sentencu izrekoše. One su i za Isusovce zadovoljština, obrana i trijumf za klevete i progonstva, što su ih pretrpjeli na slavu Božju i spas duša.

Razjasniti ovu obranu (apologiju) i trijumf s obzirom na 400 godišnjicu Družbe Isusove, to je zadaća mog

današnjeg govora. Stvar velika s obzirom na opširnost gradiva, a teška s obzirom na kratkoću jedne propovijedi, ali dostojna ove Družbe, prigode i vremena današnjih. Dostojna napokon i grada, koji Isusovcima duguje velik dio svoje slave i slušatelja, koji su svijesni što katolici i Dubrovčani duguju Isusovcima.

»Zahvaljujemo ti, Gospode, Bože . . . Učinio si s nama milosrđe« (Tob 8, 17-18), uskliknite časni Oci Isusovci, prigodom ovog vašeg jubileja! »Blagoslovljen Bog, koji nam je priuštio ovu milost«, kličite i vi, časni slušatelji, koji znate za nesebični apostolski rad članova ove časne Družbe, od kojih je lijep broj uzdignut na čast oltara. Bog otaca naših dao im je nagradu, zadovoljštinu i apologiju za sva vremena.

I.

Isusovci se nazivlju Družba Isusova. Družba, kojoj je utemeljitelj sv. Ignacije i stavio joj za cilj i zadaću slavu Božju i spas duša. To postižu propivijedanjem, odgojem, misijskim djelovanjem i vlastitom svetošću života. Po toj su zadaći i cilju, koji su uvijek zdušno i izvršavali, bili slični Isusu, čije ime nose. Analogija u djelovanju vodi redovno i analogiji u sudbini. Kako su — dakle — Farizeji mrzili Isusa, jer je Njegova svetost života korila njihove poroke, tako su u XVIII stoljeću dvorovi Portugala, Španjolske i Francuske, koji su bili puni mana, zazirali od Isusovaca, koji su neporočni i čisti osuđivali razvratni život pojedinih vlastodržaca. Kako su se — pak — židovski književnici bojali Isusove svete nauke i čudesa, kojima je svetost svoje nauke potvrđivao, tako su se ondašnji Enciklopedisti bojali socijalnog i humanitarnog rada Isusovaca, koji je zasjenio njihovu tobožnju humanost. I kako su se književnici i Farizeji, nemogavši naći Isusu prigovora, latili kleveta i krivih svjedočanstva da Ga Optuže i nagovore Pilata da Ga osudi, tako su radili Pombal, Aranda, Pompadour, Choiseul i drugi da nagovore slaba vladara Josipa u Portugalu, Karla III. u Španjolskoj, Luja XV. u Francuskoj i Burbonce da protjeraju Isusovce ne zato, što bi bili počinili i jedno zlo djelo, nego zato što su im oni zločinstva vješto podmetali.

Pošto je moj govor više apologetska propovijed, dokazat ću vam da su Isusovci bili slavni ljudi, koji su poput Isusa polazili po svijetu svuda dobro čineći, uvijek odani Bogu, vjeri i Božjem namjesniku na zemlji, uvijek disciplinirani i neporočni, a da je discipliniranost njihova pobudila strah, slava — zavist, a suosjećanje s Crkvom — mržnju.

Kad to dokažem, zasjat će u vašim očima Družba Isusova sjajem trijumfa, koji će biti to veći, što ja neću ni kušati da govorim ni o Isusovcima ni o njihovim neprijateljima svojim riječima, nego riječima povijesti, što su ih izrekli inovjerci, većinom protestantske ličnosti, koje nisu bile vezani ni simpatijom, ni staleškom ili vjerskom kolegijalnošću spram Družbe Isusove.

Njemački pjesnik Henrik Heine, židov po vjeri, a inteligenciji dobro poznat po izrugivanju kršćanske vjere i morala, dao je onu karakterističnu izjavu o Isusovcima: »O vi jadni oci Isusovci, vi ste postali strašila liberalnoj stranci ali oni su uvidjeli tek vašu opasnost, a nimalo vaše zasluge. Što se mene tiče, ja nikad nisam pristao uz takvu hajku mojih sumišljenika. Ove poput

volova, pred koje se izvjesi crvena krpa, uvijek spopadne bijes, kad čuju ime Lojolovo«.

Heine je kao čovjek bio pokvaren, kao pjesnik imao je nešto plemenitosti u svom srcu. I ta mu je pjesnička plemenitost namakla spomenutu izjavu. Dakle, hajki protiv Isusovaca uzrok je ne zločinstvo njihovo, nego što su oni — kako pjesnik to izražava — crvena krpa, koja uzrokuje bijes u volova.

Ipak, na jeziku svojih neprijatelja Isusovci nisu crveni, nego crni. Oni su crno sjeme Lojolovo, crna vojska, crna internacionala. No to je čudna pojmljivost; suđenje — naime — po haljini, odgovara talijanskoj poslovici »odijelo ne čini redovnika«, a hrvatskoj »u kovača crne ruke, a bijela pogača«. Povijest — pak odgovara, da su Isusovci: dragocjeno sjeme Lojolovo, slavna vojska Crkve Isusove i svakoj naciji korisna internacionala.

Čujte: kad je papa Klement XIV bio prisiljen da godine 1773. ukine Družbu Isusovu, ne zbog ikakvih zlodjela, nego — kako to izričito spominje u buli ukinuća — zbog političkog providenja, da osigura mir i stiša oluju među katoličkim dvorovima, pisao je pruski kraj Fridrik II jednom od najljućih protivnika Isusovačkih — Voltaire-u pismo: »Onaj dobri franjevac u Vatikanu (odnosi se na Klementa XIV) nije tako neumoljiv kako se misli. On mi ostavlja dragocjeno sjeme, da oskrbim jednom one, koji budu htjeli kultivirati ovu rijetku biljku«.

Čudna li kontrasta: Fridrik II, koji je po vjeri bio protestant, nazivlje Isusovce d r a g o c j e n o s j e m e, a neki koji su bili kršteni u katoličkoj vjeri, zovu ih crno sjeme! Čije svjedočanstvo više vrijedi? Tko više želi dobro svome narodu, ili vladar, ili neodgovorni političari?

O, zaista je ovo pismo Fridrikovo apologija Isusovaca i veliki trijumf. Velik, ali ipak još malen u nizu onih, koji već slijede.

Utemeljitelj Družbe Isusove bio je prvo vojnik nevjernik, pa obraćenik i apostol. Discipliniran kao vojnik, dubok mislilac kao obraćenik, svet, radin i koristan kao apostol. Sve ove lijepe vrline presadio je iz svoje duše u svoju Družbu. I Družba je postala disciplinirana vojska — acies bene ordinata —, ali ne vojska s agresivnim ni ofenzivnim namjerama, koje sv. Ignacije nije ni imao ni želio, nego vojska disciplinirana u posluhu, ustrajnosti i neumornosti, vojska obrambenog karaktera u obrani sv. vjere, Crkve i papinstva, a oružjem svetosti i učenosti, s geslom Krista Kralja: Ne vladati, nego služiti!

I razišla se ova vojska po svim kontinentima. Od Španjolske preko Francuske, talijanskih, njemačkih i slavenskih država sve do turskog carstva, pa dalje na istok do Indije, Kine, Japana i Filipinskih otoka a na zapad preko Portugala prešla je ocean i zasadila svoj barjak u zapadnoj Indiji, Kubi, Haiti, u San Domingu, Equadoru, Meksiku, La Plati, Brazilu, Paragvaju, Kaliforniji i čak do Canade. Postala je — dakle — prava internacionala. Ali ta vojska i internacionala nije nosila ni mača ni puške, ni praha ni olova, nego križ, slobodu, Evanđelje, bratstvo, čovječanstvo i civilizaciju. Njihovim dolaskom otvoriše se u indijskim prašumama prvi putovi, stvoriše se prva sela, varoši i gradovi, ozidaše se prve crkve i pristojna groblja. Isusovci su naučili divljake prašuma da budu ljudi i građani. Prve temelje literature: rječnik i gramatiku, molitvenik i laku vjersku lektiru dobiše Indijanci od Isusovaca. Koliko je truda stajalo Isusovačke misionare dati se na učenje jezika divljih naroda, naučiti

te jezike, stvoriti sistematsku gramatiku i zapisati rječnik, to vam nisam kadar predočiti. Ono što mogu ustvrditi jest, da je povijest zabilježila novu epohu ne samo u analima onih divljih naroda, nego i u analima opće civilizacije i moderne sociologije ovim lapidarnim riječima: Isusovci su riješili što su drugi zanemarili — problem prelaza iz divljaštva u civilizaciju. Riječi o zamašaju kojih treba razmišljati: U Paraguaju su u političkoj administraciji proveli čak samoupravne jedinice, koje su vodili doduše isti Isusovci, jer drukčije nije moglo biti; ali vodili su ih kako što roditelji vode djecu, koju uče hodati. Indijanci su — veli protestantski povjesničar Sismondi bili Isusovačka velika djeca, ali djeca koja imaju roditelje, te ih vole, slušaju i štuju. Naprotiv, iza izgnanja Isusovaca Evropljani im nametnuše svoje mane prije nego ih je kultura mogla ukrotiti, i učiniše ih tigrima. I ova je teška riječ spomenutog povjesničara. Eto vam plodova Isusovačke vojske i internacionale. Sjajni su — dakle — i korisni njihovi plodovi, a jer se po plodovima, a ne po lišću, poznaje stablo, moramo zaključiti da je Fridrik II imao pravo kad je Isusovce nazvao dragocjenim sjemenom i rijetkom biljkom.

Da su Isusovci uz ovako razvijenu humanu i socijalnu djelatnost bili ljudi *kreposna* i *sveta života*, dokazuje nam okolnost, što su dobili u svoje ruke gotovo sve veće učene zavode u važnim mjestima Evrope. I kod nas u Dubrovniku osnovali su i vodili rasadište nauke i vrlina, glasoviti »Collegium Rhagusinum« (danas Biskupsko sjemenište), u kojem su postali ono što su postali svi glasoviti Dubrovčani starog, klasičnog i slavnog Dubrovnika. Otvorili su svoj Collegium na zamolbu republike Dubrovačke i ostalih gradova. A republika Dubrovačka i uprave evropskih kulturnih sjedišta znale su u kakve ruke predavaju uzgoj svoje uzdanice.

Isusovačka znanstvena djela postala su ures evropskih biblioteka, a kako tvrdi protestantski povjesničar Herder: gotovo svaka znanost duguje im nešto. U znanstvenom — pak — radu važno je istaknuti da su kao i u odgoju i u vjerskom pogledu, tražili uvijek ne sebe, nego slavu Božju, što nije običaj nego samo u ljudi visokih moralnih kreposti.

Pogledajte — napokon — još neumoran njihov rad u crkvi, na propovjedaonici, kod bolesnika i umirućih, i njihova svetost će vam biti jasna. Za tu svetost govore vam plejade utješenih u njihovoj blagoj ispovjedaonici, plejade rasvijetljenih i obraćenih sa njihove propovjedaonice, plejade izmirenih nakon njihovih misja, plejade onih, koji su uzdržali svoju vjeru po Isusovcima, kako Pauslen tvrdi za katolike u Njemačkoj. Ova zasluga i ova slava Isusovaca pribavila im je kao i Isusu zavist, koja — kako je Heine lijepo istaknuo — ne vidi zasluge, nego opasnost. Opasnost rađa strah, a strah mržnju.

Osjećajući strah od Isusovaca, Kalvin je dao uputstvo budućem naraštaju Enciklopedista, jansenista i masonima ovim riječima: »Isusovce, koji se nama svim silama opiru, treba ili poubijati ili svim klevetama utući«. Zato je Volter, kako tvrdi spomenuti Sismondi, zaboravio sva pravila poštenja, pravde i časti, kad mu se samo pružila prigoda da Isusovcima štogod podmetne.

Sva su — dakle — sredstva dopuštena protiv Isusovaca. I onda još imaju smionosti predbaciti Isusovcima zloglasno načelo: Svrha posvećuje sredstva!

U borbi s neprijateljima brojnim i jačim, u borbi, u kojoj se upotrebilo svako sredstvo koje može da se upo-

trebi nakon što napadač zaboravi pravdu, poštenje i čast, morali su Isusovci podleći. Obrana je bila nemoguća, jer kada je Klement XIII pokušao da ih sjajno obrani, sila se okrenula protiv njega, te mu oteše Benevento, Porto Corvo i Avignon. I Isusovci padoše, ali časno, zaslužni, nevini, slavni i uzorni padoše. Bog ih je samo kušao.

II.

»I našao ih da su ga već dostojni«, da su Mu slični. Povijest je zabilježila pad Družbe Isusove kao žrtvu zavisti, straha i mržnje; a zabilježila je u svoje anale zlatnim slovima, da je Družba pala bez protesta, reakcije, ispovijedajući tako papi, koji ih je ukinuo, onu podložnost, odanost i vjernost za koju se je Družba bila rodila i živjela. Na muci se poznaju junaci, a zlato se u vatri kuša.

Čujte malo glas povijesti. Schlossel, protestantski pisac, tvrdi, da su se razni Burbonski vladari ujedinili protiv Isusovaca, da uklone glavno uporište katoličkih naroda na državu i djelokrug crkvene i civilne vlasti. — Schöll — isto protestant, veli: »Da unište Katoličku Crkvu, trebalo ju je izolirati dignuvši joj glavno uporište svete falange (Isusovce), koja se je bila posvetila obrani papinskog prijestolja. — Ranke, također protestant, navodi da je Isusovački Red strahovita obrana katoličkih načela, i zato oluja bi izravno uperena protiv njih. — Stark, iste vjere kao i pređašnji, nakon što je utvrdio, da su filozofi XVIII stoljeća kovali urotu protiv Katoličke Crkve i katoličkih država, tvrdi, da im je za uspjeh te urote glavno sredstvo bilo rušenje Isusovaca i osnivanje tajnih društava (masonerije). Nije li ova obrana što nam je pružaju protestantski povjesničari pravi trijumf za isusovačku nevinost? Družbi, koja je časno nosila ime Isusovo, i koja je bila slična Isusu u progonstvu, dolikovalo je da Mu je bila slična i u (prividnoj) smrti i u slavnom uskrnuću. I kako je Vječni Otac posvjedočio božanstvo Isusovo pri Njegovoj smrti, a na usta onog rimskog stotnika, koji je uskliknuo: »Zaista, ovaj je čovjek bio Sin Božji« (Mk 15, 39), tako je i pri prividnoj smrti Družbe Isusove nadahnuo dvije velike osobe, drugih vjera, da dadu o Isusovcima još jasnije svjedočanstvo, nego sam to maločas spomenuo. Bili su to već spomenuti pruski kralj Fridrik II i ruska carica Katarina II. Oni kao vladari ne samo da nisu dozvolili u svojim zemljama da se ukine Družba Isusova, nego su pred poviješću dali najsjajnije svjedočanstvo o nevinosti i vrlinama Isusovaca.

Fridrik — naime — piše svome povjereniku u Rim: »Vi ćete kazati papi i ministrima, da je moja odluka zadržati Isusovce u mojoj državi onakve, kakvi su. Ja sam obećajem Katoličkoj Crkvi status quo i nisam nikad našao boljih redovnika u svakom pogledu«. Kad mu D'Alemberg spočitnu, da će i drugi vladari tražiti doskora Isusovce, Fridrik mu orgovori: »Ja u njima ne vidim nego ljude knjige, i bio bi ogroman napor, da ih se nadomjesti u odgoju, zato neće nitko od mene dobiti nijednog Isusovca, jer sam ja najviše zainteresiran da ih imam i zadržim«.

Katarina II pisala je papi uz ostalo i ovo: »Razlozi zbog kojih ja štitim Isusovce osnivaju se na razlogu prav-

de. Ova četa redovnika mirnih i nevinih živjet će u mojem carstvu, jer između svih katoličkih zadruga najprikladniji su da poučavaju moje podanike. Ja sam stoga odlučila da uzdržim ovaj Red protiv bilo koje sile i to čineći ne činim drugo nego svoju dužnost, jer sam ja njihov vladar, oni moji vjerni i nevini podanici«.

Eto vam glasa nepatvorene povijesti, eto vam rječite apologije i sjajnog trijumfa u patnjama i padu. Ali iza oluje dolazi i sunce. Iza ovako odličnog držanja protestantskog vladara i pravoslavne vladarice, morali su spoznati i katolički vladari, koje su dobro izgubili s Isusovcima. I spoznali su. I svanuli su bolji, vedriji dani za njih.

Nakon vojvode od Parme, zatraži Isusovce i obnovi njihov rad kralj Napulja i Sicilije Ferdinand IV. Papa Pio VII spaja ovu kongregaciju s onom u Rusiji g. 1804., dok konačno ne uspostavi g. 1814. cijelu Družbu u potpunom opsegu bulom »Sollicitudo omnium Ecclesiarum«. Isusovci su još bili rado primljeni u Sardiniji, Španjolskoj, Francuskoj i nekim mjestima Njemačke. I tako Družba dobi zadovoljštinu i trijumf naroda, koji su blagoslivljali čas u koji su se povratili među njih. U Palermu, npr. nakon što su doplovili kraljevom lađom »Sibila«, trijumfalno su uvedeni kočijama u grad. Svak ih je želio vidjeti i čuti, ljubili su im ruke i haljine.

Važniji od ovog vanjskog trijumfa bio je unutrašnji trijumf same progonjene braće, koja s ushitom dočeka ovaj čas. »Zahvaljujemo ti, Gospode, Bože . . . Učinio si

nam milosrđe« klicahu zahvalni i radosni oni koji su dočekali da se nakon 41 godinu progonstva mogu vratiti u svoje redovničke kuće.

I pri uskrsnuću Družbe pokazaše se dostojni Boga, jer bez odugovlačenja ostavljahu katedre, svijet i slobodniji život, da oduševljeno prigrljuju svoju staru redovničku disciplinu i mole svoje starješine da budu primljeni u Red. »Iza kratka vremena muke dobivaju veliku sreću; jer ih je Bog samo kušao i našao ih da su je već dostojni«. (Mudr. 3, 5).

Čuli ste od nepristrane povijesti kako su bili Isusovci slavni, nevini i sveti. Vidjeli ste i svojim očima, vi stariji, ovdje u našem gradu slavnih i uzornih otaca kao Budinića, Orlandinija, Fantinija, Michelija... Kakvi su ovi koje poznate, takvi su oni u Zagrebu, Sarajevu, Splitu, Rijeci i drugdje. Ljudi koji rade za slavu Božju i spas duša. Ljudi koji ni u koga ne diraju, koji se ne bave politikom svijeta. Pa ipak, oni su i danas ponekud po svijetu crvene krpe, koje — opetujem opet Heine-ove riječi — prouzrokuju bijes volova. Napada ih se i kleveće upravo zato, jer su vrijedni, čestiti, požrtvovni; Bogu, Crkvi i Papi odani.

Nakon što ste se upoznali s tim kako i otkud potječu klevete na Isusovce, potrebno je da stvorimo ove odluke: 1. Katolici treba da se čvrsto drže svoje svete Katoličke Crkve; 2. Moraju ljubiti i dobro činiti drugima, pa i onima koji ih mrze i progone; 3. Treba da su po-

nizni uvijek i svugdje, u patnjama jaki i izdržljivi; 4. Prema siromasima i inače potrebnima i nevoljnima velikodušni, ljubazni i blagi; 5. Revni i neumorni u molitvi i u ispunjavanju vjerskih dužnosti.

U tome neka nas pomogne zagovor sv. Ignacija, zagovor i primjer mnogih svetaca i blaženika njegove slavne Družbe, osobito da naučimo kako se s Crkvom osjeća, trpi i pobjeđuje. Molimo ih da nam isprose — osobito našoj katoličkoj inteligenciji — energiju, karakter i neslomljivost, a katoličkim narodima, gdjegod oni trpe, strpljivost, izdržljivost i pobjedu.

SVE NA VEĆU SLAVU BOŽJU
I NA ČAST BLAŽENE DJEVICE IMAKULATE !

Izdaje i odgovara:
IVO GUGIĆ — DUBROVNIK
Bratstva i jedinstva 10

*

Naklada 1000 primjeraka

*

Tiskara »Ivo Čubelić« — Dubrovnik